

Kuzey Kıbrıs

**Çocuk Hakları Durum Analizi (ÇHDA)
2015**

2 Mart 2015
Prologue Consulting Ltd

Uyarı: Bu raporda belirtilen görüşler danışmanın yürüttüğü çalışmanın bulgularına dayanmakta ve SOS Kuzey Kıbrıs ve/veya çalışanlarının görüşlerini yansıtmamaktadır.

İÇERİK

Sayfa

İdari Özet.....	3
1. Giriş.....	5
- Analiz ve Metodoloji.....	6
2. Tüm Genel Durum.....	8
3. Hedef Kitledeki Çocukların Profil ve Sayısı	18
3.1 Hangi çocuklar, kaç çocuk ebeveyn bakımını kaybetme riskini taşımaktadır? Neden?	19
4. Çocukların Ebeveyn Bakımını Kaybetme Nedenleri	20
5. Hedef Kitledeki Çocuk Hakları İhalinin Genel Değerlendirmesi	24
6. Yükümlülük Sahiplerinin Sorumlulukları ve Temel Stratejileri	26
7. Devlet Yükümlüleri ve STÖ'lerin arasındaki Çocuk Bakımı ve Korumasına ilişkin İş birliği Girişimleri	30
8. Son Yorumlar ve Öneriler.....	31
Kaynakça.....	36

İDARİ ÖZET

Kuzey Kıbrıs sosyal problemlerin korkutucu aşamada olduğu bir ülke olarak tanımlanabilir. Genel görünümün önemini yansıtacak anlamlı çalışmalar tamamlanmamış olsa da farklı istatistikler birçok korkutucu problemlere ulaşıldığını yansıtmaktadır.

Kuzey Kıbrıs'ta 'korunmaya muhtaç çocukları' niteleyen yasa Fasil 352 Çocuklar Yasası olarak adlandırılmakta ve korunmaya muhtaç çocukları şöyle tanımlamaktadır:

16 yaşın altındaki çocuklar,

- a. Ebeveyn veya koruyucusuz veya ebeveyn veya koruyucusu tarafından terkedilmiş veya ebeveyn veya koruyucunun olmadığı bir durum içerisinde;
- b. Fiziksel veya ruhsal bozukluk nedeniyle veya faal olmayı engelleyen herhangi bir durumdan dolayı ebeveyn veya koruyucu ihtiyaçlıdır; bu nedenle uygun kalınacak yer, bakım ve büyüme imkanlarına erişimleri yoktur; ve koruyucu bakım sağlayacak yetkili, uygun ve istekli kimse yoktur.

Kuzey Kıbrıs'taki Çocuklar Yasası'nda ebeveyn bakımını kaybetme riski taşıyan çocuklar ve ebeveyn bakımını kaybetmiş çocuklar arasında hiçbir fark yoktur. Yerel tanımlamaya göre, 18 yaşın altındaki çocuklar kişi olarak tanımlanmaktadır (Çocuklar Yasası Hasıl 352 Sayfa 4'e göre). 16 veya 13 yaşındaki çocuklara ilişkin makalelerde 18 yaş altındaki bireylerin çocuk haklarından yararlanmasını engelleyen birçok referans bulunmaktadır.

Çocukların işlediği suçlar ve çocuklar hakkındaki diğer yasalar çocukları 'sömürülmüş', 'suç işlemeye zorlanmış' ve 'ihmal edilmiş' olarak nitelendirmektedir. Ebeveyn bakımını kaybetme riski taşıyan ve ebeveyn bakımını kaybetmiş çocuklar ve korunmaya muhtaç çocuk tanımının arasında bir fark olmamasına rağmen, diğer yasalar ve sosyal yardım merkezine bağlı resmi uygulamalar arada bir farkın olduğunu belirtmektedir. Bu fark Sosyal Hizmetler Dairesi'nin (SHD) uygulamalarıyla daha belirgin hale getirilmiştir.

Risk altındaki çocuklar önleyici tedbirlerle aile ve çocukların durumunu iyileştirmeye çalışan ve mümkün oldukça çocuğun aileden mahrum kalmasını önleyen, 'aileyle çalışan' SHD tarafından 'denetlenmektedir'.

Bu süreç işe yaramazsa, aileye durumlarını 'iyileştirecek' bir süre verilerek çocuk aileden alınıp geçici olarak bir devlet kurumuna ve/veya koruyucu aile yanına yerleştirilir. Son çare ise çocuğu ebeveynlerinden ve evinden ayırmaktır.

Ülkede çocuğun durumunu etkileyen faktörler aşağıda belirtilen şekilde özetlenebilir: (2015 yılında telefoniyen sürdürülen anket sonuçları tarafından desteklenmektedir)

- Çocuklara karşı genel bir tutum ve ebeveynlik becerileri
- Çocuk korumasına ilişkin eşgüdümlü strateji eksikliği
- Madde bağımlılığı
- Toplum içerisinde çocuk haklarının ve/veya çocuk haklarını korumayla yükümlü otoritelerin az olması
- Ekonomik durum

Çocukların ebeveyn bakımını kaybetmesini riske atan birçok ekonomik, sosyal ve geleneksel nedenler vardır. Bu riski taşıyan çocuklar genellikle 'tescil edilmeyen' ülkelerde ve/veya kamuya yönelik güvenilir istatistik verinin eksik olduğu ülkelerde olmalarından dolayı, araştıma ekibinin her risk gurubundaki çocukların sayısını belirlemesi mümkün değildir.

Çalışma boyunca aşağıdaki risk gurupları belirlenmiştir:

- Yasal olmayan yollarla çalışan, turist veya öğrenci vizesi kullanan göçmen çocukları
- Sezonluk işçi çocukları

- Çingene çocukları
- Adaya çoğunlukla 1980'lerde gelen göçmen çocukları
- Parçalanmış ailelerin çocukları
- Engelli ebeveynlerin çocukları
- Engelli çocuklar
- Mülteci çocukları
- Sokak Çocukları
- Aileleri (kökeni olan) ülkesine dönen ebeveynlerin şu an Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan çocukları
- Suç işleyen ve hapse giren çocuklar
- Sosyo-ekonomik durumları düşük olan ailelerin çocukları
- Eğitim seviyesi düşük olan ebeveynlerin çocukları
- Ebeveynlik becerileri düşük olan ebeveynlerin çocukları
- Alkol veya madde bağımlılığı olan ebeveynlerin çocukları
- Aile içi şiddet gören çocuklar

Bu çalışmanın bir parçası olarak yürütülen anket ve odak grup görüşmesinin sonuçlarına göre, Kuzey Kıbrıs'ta çocuklara ilişkin sosyal risk ve problemleri bağlayan acil ihtiyaçlar aşağıdaki gibidir:

1. Ulusal aile ve sosyal riski azaltma stratejisi,
2. SHD yapısını ülke ihtiyaçlarına uyarlama,
3. Kullanıma hazır bir Devlet İstatistik Enstitüsü oluşturma,
4. Çocuk bakımına ilişkin (tüm çocuklara çocuk dostu bir ortam sağlama) yasa değişikliği (ve AB'ye uyumlaştırma),
5. Yasal boşanma sürecine başlamadan önce gereken çift terapileri,
6. Ülke çapında yerel Aile Merkezleri oluşturma,
7. Okul öncesindeki çocuklar için günlük bakım hizmetlerini geliştirme,
8. Yerel ve bölgesel Aile Güçlendirme Programlarını SHD, belediye ve köy liderleriyle iş birliği yaparak geliştirme,
9. Çocuklarının farklı gelişim problemleri ve ihtiyaçları olan aileler için destek mekanizmalarını geliştirme,
10. Ebeveyn bakımı olmayan çocuklar için alternatif aile türleri geliştirme,
11. Alternatif bakım sistemindeki bakıcılar için Kapasite Geliştirme ve Denetleme ve Değerlendirme sistemleri.

1. GİRİŞ

Ülke hakkında bilgi ve AB

Kıbrıs Avrupa, Orta Doğu, Asya ve Afirka'nın kesiştiği yerde bulunur ve Akdeniz'in üçüncü büyük adasıdır. Körfez, Orta Doğu ve Avrupa'nın deniz yollarını bağlayan Süveyş Kanalı üzerinde merkezi konumdadır. Kuzey Kıbrıs'taki popülasyon 286,257 olup yüz ölçümü 3,355 km²'dir.

1974 yılında Kıbrıs'ın üçte biri Kıbrıslı Türkler'e, üçte ikisi ise Kıbrıslı Rumlar'a bölünmüştür. Kuzey ve Güney'i Güzelyurt'tan Lefkoşa boyunca Mağusaya'kadar ayıran "Yeşil Hat", Birleşmiş Milletler askerleri tarafından korunmaktadır. 1983 yılında adanın kuzey kesimi Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti olarak bağımsızlığını ilan etmiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sadece Türkiye tarafından tanınmaktadır. Avrupa Birliği'ne (AB) girme ihtimali herkesi barış arayışına yoğunlaştırmıştır. Adanın AB'ye katılma umutları Kıbrıslı Rumlar (çoğunlukla adanın güneyinde yaşamaktadır) ve Kıbrıslı Türkler'in (çoğunlukla adanın kuzeyinde yaşamaktadır) Mart 2003 olarak belirlenen zaman sınırına kadar anlaşmaya varamamasından dolayı suya düşmüştür. Fakat 1974'ten beri 29 senelik zaman zarfı içerisinde ilk defa sınırlardan geçiş hakkı tanınarak seyahat kısıtlamaları kolaylaştırılmış ve birleşmiş bir ada için barış umudu uyanmıştır.

Kıbrıs Rum Toplumunu AB'ye Mayıs 2004'te katılmıştır. Fakat topluluk müstesebatı Kıbrıs Türk Toplumunda (Kuzey Kıbrıs'ta) bugüne kadar askıya alınmış olmasından ötürü AB'nin Kuzey Kıbrıs'taki proje bazında Sivil Toplum ve Özel Sektör güçlendirme ve uyum süreci için kapasite geliştirme görevini kısıtlandırmaktadır. Toplumlar arasındaki karşılıklı müzakereler Kıbrıs Rum Toplumunu AB'ye 2004 yılında alındığından beri iki kez sürdürülmüş fakat bugüne kadar barış üzerine sürdürülebilir bir anlaşmaya varılmamıştır.

Haziran 2012'de Kıbrıs Rum Toplumunu iflas eden bankalarını canlandırmak için AB'den 17 milyar Dolarlık yardım paketi istemişti. Kıbrıs'taki protestolar ve Rusya'daki zulümlerden sonra (Kıbrıs'ta birçok Rus yatırımcının olmasından dolayı) AB ve Kıbrıs, ülkenin en zayıf bankalarını yeniden yapılandırmak için alternatif bir yardım paketi üzerinde anlaşmıştır. 17 Şubat 2013'te sağ görüşlü Demokratik Seferberlik Partisi'nin lideri oyların %57.5'ini alarak Cumhurbaşkanlığı seçimlerini kazanmıştır. 2014'te Kıbrıs Rum Lideri, Kıbrıs Rum Kesimi'nin müzakare masasından geri çekildiğini açıklamıştır.

Ekonomik ve Sosyal Durum:

Kuzey Kıbrıs, Kıbrıs sorununun çözümü hakkındaki pozitif etkiler ve AB perspektif çerçevesiyle 2002 ve 2007 yılları arasında yüksek büyüme oranları elde etmiştir. Bu süreç boyunca gayri safi milli hasılanın gerçek büyüme oranı adadaki barış beklentilerine bağlı olarak %11.4 ve %15.4 arasında gidip gelmiş ve sonucundaki dış talep artışı 2005 ve 2007 yılları arasında inşaat sektöründe hızla bir yükseliş göstermiştir. 2007'den beri önceki oranlara kıyasla Kıbrıs'ın ekonomisinde belirgin bir azalma görülmüştür. 2007 yılında büyüme oranı %2.8'e düşmüştür. 2007'den sonra Kıbrıs'ın büyüme oranları, inşaat ve diğer hizmet sektörlerindeki düşüşler nedeniyle olumsuz olmuştur.

2013 istatistiklerine göre Kuzey Kıbrıs'ta kişi başına düşen gelir 15,622 Dolar'dır. Gayri safi yurt içi hasıla yıllık %2 büyüme oranıyla 4,107.4 milyon Dolar'dır. 2013 yılındaki enflasyon oranı %10.2 ve 101,181 faal nüfusla birlikte işsizlik oranı %9.7 idi. Devlet planlama Örgütü'nün istatistiklerine göre 2011 yılındaki işsizlik oranı %9.7 ve işsiz gençlerin oranı ise %25 idi.

Küçük ada ekonomilerine benzer olarak Kuzey Kıbrıs'ın ekonomik yapısı çok kapsamlı olmamakla birlikte diğer hizmet sektörlerine oldukça bağlı durumdadır. Hizmet sektörleri Kuzey Kıbrıs'taki gelirin ana üreticileri olarak gayri safi yurt içi hasılanın %70'ten fazlasına tekabül etmektedir. Bu hizmetler arasında turizm ve yüksek eğitim önde gelen sektörlerdir. Kuzey Kıbrıs'ta 100'den fazla ülkeden gelen 60,000'den fazla öğrenciye ev sahipliği yapan 8 üniversite vardır.

Güncel olmayan yasalar, pahalı malzemelerden dolayı yüksek olan maliyetler, kurumsal yapılaşmanın çalışan, su ve elektrik eksikliği ve devletin tanınmaması ekonomik büyümeyi toplumun diğer öğelerinden daha fazla etkileyen ekonomiyi başlıca zorlayan şeylerdir.

Politik Belirsizlikler:

Devam eden politik belirsizlikler ve birleşmiş bir ada vizyonunun eksikliği adanın kuzey kesimini hem ekonomik hem de sosyal açıdan olumsuz yönde etkilemektedir. Kıbrıs Türk Toplumunu dünya çapındaki ekonomik kriz nedeniyle mevcut durumdaki ideal olmayan kontrol mekanizmalarından dolayı adaya akın eden turist ve iş arayanların yarattıkları etkilerle başatmaktadır. Yerel yönetim ve sosyal sistem yapılarının reformasyon ilerlemeleri ülkede artan popülasyon oranıyla uyumlu değildir. Yoksulluk sınırlarının altında yaşayan insanların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Enflasyon oranı, özellikle Türk Lira'sının değerinin düşmesi, yüksek derecede ithalata bağlı olan ekonomiyeye ciddi oranda zarar vermektedir.

2014'te Kıbrıslı Türkler çocuk hakları, başkan muafiyeti, ve iletişim özgürlüğünü içeren yeni kurallara %62 oranında karşı oy kullanarak anayasa değişikliği paketini reddetmiştir. Parlamento ve Cumhurbaşkanı tarafından onaylanmasına rağmen anayasa değişikliğinin reddedilmesi hayal kırıklığı yaratmıştır. Değişiklikleri onaylayan siyasi partiler önerilen reformlar hakkında farkındalık uyandırmak için destek kampanyaları başlatmamış ve bu nedenle insanların akli karışmış ve bu da referandum sonuçlarını olumsuz etkilemiştir. Reform onaylanmış olsaydı, bu, anayasa üzerinde yapılan ilk değişiklik olacaktı. Genç bireylerin işe alımına ilişkin mevzuat revizyonu devam etmektedir.

ÇHDA Çalışması:

Kuzey Kıbrıs'ta 1993 yılında, 1974'te iki toplum arasında çıkan savaştan neredeyse yirmi yıl sonra, devlet ebeveyn bakımını kaybetmiş çocuklara sağladığı kurumları yurt kavramının enstitü bakımından kaldırılma sürecinin bir parçası olarak kapatmaya başladı. 1974 yılında adanın bölünmesinden sonra ortaya çıkan değişen demografik ve ekonomik durum ebeveyn bakımını kaybetmiş veya ebeveyn bakımını kaybetme riski taşıyan çocukların sayısını artırarak sosyal problemlerin oluşmasına neden olmuştur.

SOS Kuzey Kıbrıs'ın yetkili olduğu bu çalışma çocuk hakları durumu ve Kuzey Kıbrıs'taki ilişkin risklerin genel görünümünü ve ülkedeki durumun geliştirilmesi ve çare bulunması için sunulan önerilerin listesini yansıtmaktadır. Bu çalışma aynı zamanda yapılması önerilen faaliyetlerin mevcut duruma ilişkin yapılan envanter analizini de içermektedir. İlişkin paydaş ve yükümlülük sahipleriyle yapılan telefon anketleri ve derinlemesine yapılan hedef gurup görüşmeleriyle Lefkoşa, Mağusa, Güzelyurt, İskele ve Karpaz dahil olmak üzere Ocak 2015'te farklı şehirlerde Prologue Consulting Ltd. tarafından yürütülmüştür.

Analiz ve Metodoloji:

Bu rapora Aralık 2014'ün sonunda başlanmış ve ilk bitiş tarihi 13 Şubat 2015 olarak belirlenip 2 Mart 2015'e kadar uzatılmıştır. Kaliteli bir ÇHDA'nın vaktinde hazırlanması için SOS Kuzey Kıbrıs danışmanlık firmasına aşağıdakileri sağlamıştır:

ÇHDA İlkeleri, diğer ülke örnekleri (Arnavutluk, Hırvatistan, Rusya, Brezilya)
2009 ÇHDA Kuzey Kıbrıs dökümanları, formları
Ebeveyn bakımını kaybetmiş ve ebeveyn bakımını kaybetme riski taşıyan çocukların istatistikleri
Aile öz-değerlendirme kriterleri, risk kriterleri
Tüm ilişkin paydaşların listesi ve iletişim numaraları (Devlet, STÖ'ler, Donörler, Yerel Yönetimler)

Bu çalışma **3 aşamalı veri toplama stratejisiyle** ilerlemiştir:

Birinci aşama mevcut istatiki bilgilerin ve ilişkin literatür ve mevzuatların toplandığı masa başı araştırmayı içermektedir. Literatür ve mevzuat analizinden sonra SOS Kuzey Kıbrıs takımıyla uygun anket ve ilkeleri tasarlamak için bir planlama toplantısı düzenlenmiştir.

İkinci aşama veri toplama aşamasıdır.

İlk veriler çocuklu ailelerle yapılan telefon anketleriyle toplanmıştır. Anketin amacı çocuklu ailelerden toplum içerisinde nasıl görüldüklerini ve kendilerine ne şekilde davranıldığını ilk ağızdan öğrenmektir. 600 örnekleme anketi zümrelere göre örnek alma metoduyla seçilmiştir. Örnek, popülasyonun coğrafik dağılımını yansıtmak amacıyla zümrelere ayrılmıştır. Örnek zümreler

üzerinde ilerleyerek telefon numaraları gelişi güzel seçilmiş ve çocuklu aileler eleme sorularına göre seçilmiştir.

Alanındaki uzmanlar ve ilişkin paydaşlarla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler risk guruplarıyla direkt çalışma içerisinde olan kaynaklardan geçerli bilgileri toplamak için yapılmıştır. Bu görüşmeler hedef kitlede sosyal risk taşıyan ailelere yapılan ziyaretleri içermektedir. Ev ziyaretleri üç bölgede gerçekleştirilmiştir: Güzelyurt, Mağusa ve Akdoğan. Aynı zamanda yoksul mahalleler de ziyaret edilmiştir. Koruyucu anne babalarla koruyucu aile hizmetinin işleyişini, eksikliklerini ve geliştirilebilecek yönlerini daha iyi anlamak için odak gurubu yürütülmüştür.

Üçüncü aşama sonuç analizi ve raporlamayı içermektedir.

600, çocuklu aileyle yapılan telefon anketleri, risk taşıyan muhitlere yapılan ziyaretler, ve odak gurubu ve koruyucu aileler, çocuk ve ebeveynlerin çalışmaya katılımlarını sağlamıştır. Çocuklarla yapılan direkt görüşmeler çocuklarda travmaya yol açmamak için çok az yapılmıştır.

Konsültasyon sürecine katılan paydaşlar aşağıdaki gibidir:

Devlettteki paydaşlar, sivil toplum, öğretmenler sendikası, yerel yönetimler, din adamları, polis memurları, sosyal hizmet uzmanları, psikologlar, diğer ilişkin STÖ'ler. Derinlemesine yapılan görüşmeler bu alandaki temel paydaş ve yükümlülük sahipleriyle yapılmıştır. SOS Kuzey Kıbrıs bu araştırma konusuna ilişkin hususlarda, özellikle ATB, AG ve diğer alternatif bakım çeşitleri hakkında faydalı bilgiler sağlamıştır.

Çalışma kısıtlamaları: Kuzey Kıbrıs'taki istatistiksel resmi bilgi eksikliği ve çalışmayı tamamlamak için kısıtlı zaman.

Paydaşlar	Kurumun Adı/Türü	Konuya ilişkin Paydaşların Uygunluğu	Daha fazla konsültasyon için iletişime geçilecek kişiler
Sosyal Hizmetler Dairesi	Devlet Çocuk Esirgeme Kurumu	Ulusal çocuk bakım seviyesi mevzuatını yerel seviyede uygulama; kaynak dağıtımı ve uygulama denetimi	Departman Sorumlusu (Lefkoşa'daki yönetim merkezleri ve bölge ofislerinde temsilcilerle bir seminer yapılmıştır) Mağusa, Girne, İskele, Yeni Erenköy ve Akdoğan'daki bölge ofislerine yerinde ziyaretler yapılarak toplam 14 memur/uzmanla görüşme yapılmıştır. Bu memur/uzmanların yardımıyla, Güzelyurt, Mağusa ve Akdoğan bölgelerinde yerinde ziyaretler ayarlanmıştır.
Sosyal Riskleri Önleme Vakfı	STÖ	Sosyal risk yönetimi ve önlemeye ilişkin etkin çalışmalar	Başkan
Mülteci Hakları Derneği	STÖ	Sosyal risk yönetimi ve önleme ve avukatlığa ilişkin etkin çalışmalar	Proje Sorumlusu
Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası	Sendika	Ülke çapındaki üye öğretmenler	Başkan

Sosyal Hizmet Merkezleri	Proje Devlet Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından uygulanmıştır	Sosyal risk yönetimi ve önlemeye ilişkin etkin çalışmalar	Proje Koordinatörü
Sosyal Hizmet Uzmanları	Devlet Çocuk Esirgeme Kurumu	Ulusal çocuk bakım seviyesi mevzuatını yerel seviyede uygulama; kaynak dağıtımı ve uygulama denetimi	2 uzman
Belediyeler	Yerel yönetimler	Bölgesel risk ve ihtiyaç analizi becerisi	Yeni Erenköy, Tatlısu, Dipkarpaz, İskele, Güzelyurt, Mehmetcik, Girne
Muhtarlar	Yerel yönetimler	Bölgesel risk ve ihtiyaç analizi becerisi	Karpaz'da 15 muhtar
Din adamları	Devlet	Bölgesel risk ve ihtiyaç analizi becerisi	Tatlısu'da iki imam
Polis	Asker	Bölgesel risk ve ihtiyaç analizi becerisi	Tatlısu polis karakolu (4 polis memuru)
Psikolog	Devlet	Risk faktörleri ve çocuk suçları ve suçlarına ilişkin profillerde uzmanlık	(Cezaevi çalışmasına ilişkin)
Diğer alternatif sivil toplum girişimleri		Aile destek merkezleri ve Çingene aileler üzerine çalışma	Akdoğan Lefkoşa Yeni Erenköy

2. TÜM GENEL DURUM

Kuzey Kıbrıs sosyal problemlerin korkutucu aşamada olduğu bir ülke olarak tanımlanabilir. Genel görünümün önemini yansıtacak anlamlı çalışmalar tamamlanmamış olsa da farklı istatistikler birçok korkutucu problemlere ulaşıldığını yansıtmaktadır.

Çocukları riske atan temel koşullar:

Ciddi problem seviyelerini yansıtan genel görünüm eksikliğinin başlıca nedenlerinden biri **'İstatistiki veri mevcudiyetinin eksikliğidir.'**

Kuzey Kıbrıs tanınmama durumunda dolayı genellikle herhangi bir uluslararası istatistik veya indeksin içerisinde yer almamaktadır. Ülkede İstatistik Departmanı/Ofisi eksikliğinden dolayı (ve/veya Belediyeler, yerel yönetim veya diğer resmi departmanlar) toplumun güvenilir istatistiklere erişimi oldukça azdır. *İstatistiksel veri toplama, çalışma kültürünün bir parçası değildir.* Bu, problem analizi ve kapsamlı çözüm planlarını zor kılmaktadır.

Son nüfus sayımı 2011 yılında yapılmış ve buna rağmen tüm sayımı içeren resmi veriler henüz açıklanmamıştır. Sadece bazı tablolar paylaşılmış ve bu verilere göre KKTC'deki toplam popülasyon 286,257'dir. Aynı sayım verilerine göre adadaki çocuk sayısı 67,660'dır. Popülasyonun %67'si kentsel alanda, %33'ü ise kırsal alanda yaşamaktadır. Devlet Planlama Örgütü (DPÖ) 'yoksulluğu' ülkede kafa başına düşen ortalama yıllık net gelirin %50'sinin altında olan maaş seviyeleri olarak tanımlamaktadır. Buna ilişkin en güncel veriler 2008 yılında DPÖ tarafından hazırlanan raporda bulunmaktadır. Bu rapora göre ulusal popülasyonun %14.8'i 'yoksulluk' riski taşımaktadır. Sosyal yardım sistemi yoksulluk

çizgisindeki kişilere aylık 780 TL'ye kadar (yaklaşık olarak 278€, asgari ücret 596€ civarındadır) maddi destek sağlamaktadır.

Yoksulluk çizgisindeki herkes sosyal yardımlardan faydalanamamaktadır. Bu yardımlardan faydalanabilmek için bireyler çalışmadıklarını ve işsiz olduklarını ve çalışmalarını engelleyen bir 'engel'e sahip olduklarını kanıtlamalıdır. Sosyal yardım sistemi detaylı bir şekilde Sosyal Yardım Mevzuatı'nda (72/1989) açıklanmıştır. Sosyal yardım kendilerini rehabilite edebilmeleri için bireylere sağlanan ekonomik, sosyal ve psikolojik yardım ve geçimlerini sağlayan günlük ihtiyaçlar olarak tanımlanmaktadır. Mevzuatta ihyitaçlı bireylere sağlanan sosyal yardımın yoksulluklarını gidermek için sağlanmadığı belirtilmektedir.

Kuzey Kıbrıs savaş yaşamış ve hala travmatik etkilerininin atlatılmaya çalışıldığı bir yerdir. Bu, birçok sosyal problemin altında yatan sebeptir. Geçmişteki travmalarla yüzleşmek ve hataları kabullenmek sosyal problemlerini çözmek isteyen her toplum için zorunludur.

Ülkedeki temel problemlerden biri de **yüksek ekonomik problemlerdir.**

Son beş yıl içerisinde KKTC'de yürütülen kamuoyu yoklamaları, ekonomik problemler ve işsizliği katılımcılar tarafından belirtilen en önemli problemler olarak göstermektedir. Yoksulluk çizgisinde yaşayan kişi oranını gösteren resmi verilerin olmamasına rağmen, katılımcıların %10'u aylık toplam hanehalkı gelirinin asgari ücretin altında olduğunu belirtmiştir.

Yüksek göç seviyeleri ve kaçak işçiler

Kuzey Kıbrıs'taki göçmen sayısı oldukça yüksektir. Ülkede bulunan 4 veya 5 göçmen gurubu aşağıdaki gibidir:

1. 1970'lerde Türkiye'den gelip o zamandan beri adada yaşayanlar. Bu göçmenler genellikle KKTC vatandaşıdır ve bu göçmenlerin ilk jenerasyonları toplumdan dışlansa da çocukları yerel popülasyona entegre olmuştur.
2. 1980'lerin ortasında ekonomik göçmen olarak Türkiye'den gelenler. Bu göçmenlerin bazıları hala kaçaktır. Kayıtsız göçmenlerin çocukları tabiatları gereği KKTC'ye kağıtlı değildir ve bu nedenle devlet tarafından sağlanan sosyal yardım ve eğitime erişimleri yoktur. Bu göçmenlerin çocukları arasında genellikle görülen problemlerden bir diğeri ise ebeveynlerinin gelenekleri ve yerel popülasyonun gelenekleri arasındaki karışıklıdır. Yapılan görüşmelerde bu gurubun yerel popülasyona uyum sağlamakta zorluk çekmesinden dolayı risk altında olduğu rapor edilmiştir. Yerel popülasyona uyum sağlayamayan bazı gençlerin (ve çocuklar) çete ve suçlu gurupları oluşturdukları ve sömürüye açık oldukları belirtilmiştir.
3. Sezonluk iş için göç edenler. Ülkeye turist veya çalışma vizesiyle gelip sezonluk işçi olarak çalışan birçok göçmen vardır. Bu bireyler ülkeye getirilip genellikle çok kötü koşullar altında yaşamaktadırlar. Kayıtsız göçmenlerin çocukları tabiatları gereği KKTC'ye kağıtlı değildir ve bu nedenle devlet tarafından sağlanan sosyal yardım ve eğitime erişimleri yoktur. Alan ziyaretleri boyunca ebeveynleriyle birlikte gelen 1 aylık bebeklerin aynı koşullar altında yaşadığı, gün boyunca çalışmak için portakal bahçelerine götürüldüğü belgelenmiştir.
4. Türkiye'den düzenli olarak gelen ekonomik göçmenlerin yanı sıra, Kuzey Kıbrıs düzensiz göçmenlerin göç rotasının merkezindedir ve bu nedenle refakatsiz mülteci çocuklarını almaya açıktır. Merkezi cezaevinde göz altına alınan düzensiz göçmenler ilişkin yasalar yerel olarak mevcut olmadığından dolayı Türkiye'ye gönderilmektedir. Bu göçmenlerin çocukları ve bu guruplardaki refakatsiz çocuklar mülteci gurubu ülkeden sınır dışı edilene kadar koruma amaçlı SHD tarafından alınmaktadır. Çocuklar ülkede kaldıkları süre boyunca Lefkoşa'daki Çocuk Merkezi'nde konaklamaktadır.

5. Üçüncü ülkelerden akın eden ekonomik göçmenler vardır (Pakistan, Hindistan, Nijerya, Özbekistan, Filipin). Bu göçmenlerin çoğu ülkeye turist veya öğrenci vizesiyle girmekte ve gerekli izinleri almadan kendilerini riske atan işlerde çalışmaktadır.

Çingene Popülasyonu

KKTC'de yaklaşık olarak 50 çingene ailesi vardır ve Mağusa, Güzelyurt ve Akdoğan'da yaşamaktadırlar. Bu ailelerin 25'i Çingenelerin esas popülasyon merkezi olan Mağusa'dadır. Güzelyurt'ta 10-15 aile varken Akdoğan'da ise 7 aile vardır. Çingene popülasyonunun geri kalanı ülke geneline dağılmış ve topluma entegre olmuştur.

Çingene ailelerin yaşam koşulları oldukça kötüdür ve çocuklar genellikle kayıtsızdır. Belgelenen bazı çocuklar okula gitmemektedir. Okula giden çocuklar, problem yarattıkları için öğretmenlerin onları okuldan uzaklaştırmalarından şikayet etmektedir. Bu çocuklarla yapılan görüşmelere göre, resmi olarak ilkokuldan mezun olan çocuklar bile düzgün eğitim almadıklarından dolayı okuma ve yazma bilmemektedir.

Aile içi şiddet oranının yüksekliği

Göç Merkezi tarafından 2012'de yürütülen çalışmada Kimlik ve Hak Çalışmaları ülkedeki aile içi şiddet oranının %33 olurken annelerin çocuklarına fiziksel şiddet uygulama oranının %46 olduğunu göstermiştir. Bu şiddet farklı şekillerde olsa da (fiziksel, psikolojik, cinsel, sözlü) geniş kapsamlı kullanımından dolayı mağdurlar şiddete uğradıklarını farketmemektedirler.

Yüksek boşanma oranları

KKTC'de son zamanlarda yapılan evliliklerdeki boşanma oranı %50'dir. Aile Mahkemeleri'nden alınan resmi veriler (mahkemeler.net) 2013 yılında yapılan 1,175 evliliğin 818'inin boşanmayla sonuçlandığını göstermiştir. Başarısız evliliklerin çocukları risk gurubu oluşturmaktadır.

Çocuk ve genç bireyler arasında korkutucu uyuşturucu oranları

Ebeveynlerin alkol ve madde bağımlılığı ististiklerde ve uzmanlarla yapılan görüşmelerde sosyal yardım sistemini alarına geçiren riskli davranışlar veya çocuklara karşı uygulanan şiddete neden olan faktörler olarak belirlenmiştir. Bu çalışma için yürütülen anket katılımcılarının %67.7'si madde bağımlılığın ülkede dikkate alınması gereken bir problem olduğu söylemiştir. **(Tablo 3)**

Yüksek İşsizlik – genç bireyler arasında ve kırsal kesimlerde yaygındır.

İşsizlik ve kötü ekonomik koşullar KKTC'de karşılaşılan en önemli problemlerden biri olarak belirtilmiştir.¹Resmi ististikler de bunu doğrulamaktadır. Gençler arasındaki işsizlik oranları resmi ististiklere göre kırsal alanlarda %33'e kadar yükselebilmektedir. (devplan.org)

Kırsal alanlardaki çocuk ve genç bireylere yönelik sosyal aktivite eksikliği

Genç bireylerle çalışan uzmanlarla yapılan derinlemesine görüşmelerde kırsal alanlardaki çocuk ve genç bireylere yönelik sosyal aktivite eksikliğinden dolayı buraki çocuk ve genç bireylerin suç ve/veya diğer riskli davranışlara açık olduğu raporlanmıştır.

Kırsal alanlarda yaşayan popülasyondaki yüksek doğum oranları

Kırsal alanda yapılan görüşmeler ev başına yaklaşık dört çocuk gibi bir doğum oranının olduğunu göstermiştir. Alanında uzman kişilerle yapılan derinlemesine görüşmeler bunu doğrulamıştır. Bu görüşmelere göre kırsal alanlardaki kadınların doğum kontrolüne ilişkin genel bilgisi yoktur veya bazı durumlarda korunmamak için yapılan baskının üstesinden gelememektedirler. 2013 yılında Girne, Güzelyurt ve Mağusa Devlet Hastaneleri'nde toplam 385 doğum rapor edilmiştir (Sağlık Bakanlığı verileri).

Kumar

Kumar anket katılımcılarının %65.9'u tarafından acil tedbir alınması gereken bir problem olarak görülmektedir. **(Tablo 3)**

Kadın Ticareti

Prologue Consulting Ltd tarafından daha önce yürütülen bir çalışmaya göre KKTC'de kadın ticaretinin yapılmasından dolayı ticareti yapılan kadınların çocuklarının oluşturduğu başka bir risk grubu vardır.

Küçük toplum- toplum baskısı ve gizlilik ve anonimlik eksikliği

Kuzey Kıbrıs bireylerin gizlilik ve anonimliğini korumanın zor olduğu küçük bir toplumdur. Küçük bir toplumda 'herkesin herkesi tanması'ndan dolayı insanlar kolaylıkla damgalanmaktadır. 'Suç işlemeye zorlanan çocuklar' genellikle damgalanmakta ve toplum tarafından verilen 'suçlu damgası' yüzünden tüm yaşamları boyunca ayrımcılığa maruz kalmaktadırlar. Benzer olarak, uzmanlarla yapılan derinlemesine görüşmelere göre ebeveyn bakımını kaybedip sosyal yardım sisteminin bir parçası olan çocuklar da damgalanabilmektedir. Bu, bireyin toplum tarafından 'farklı' görülerek topluma tamamen entegre olmasını zorlaştırmaktadır.

KKTC'deki çocukların durumunu etkileyen faktörler

Ocak 2015'de yürütülen telefon anketleri sonuçlarına göre KKTC'de yaşayan çocukların refahını etkileyen birçok faktör vardır.

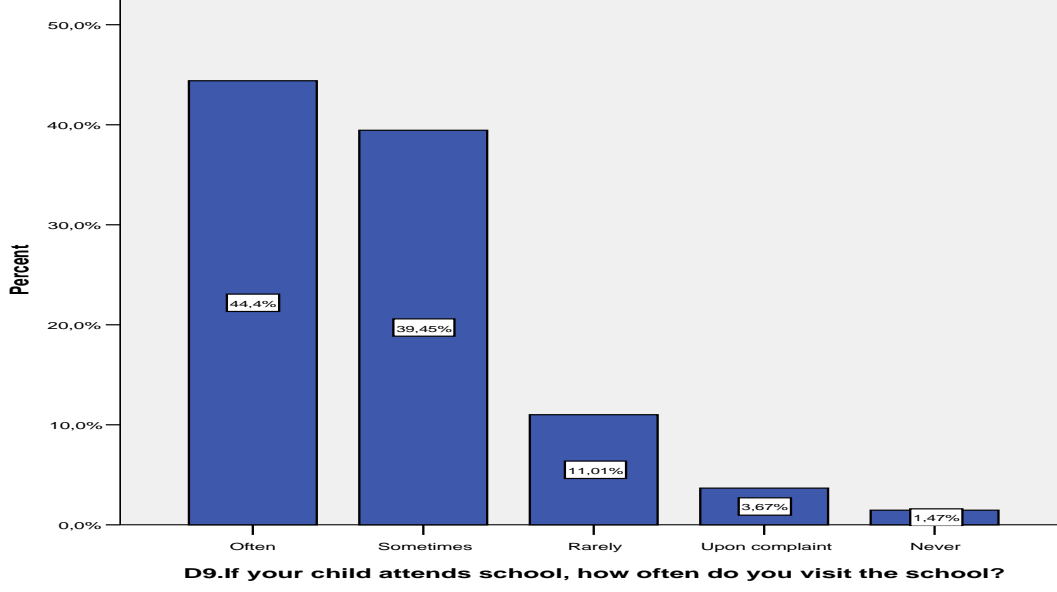
Faktör 1: ÇOCUK VE EBEVEYNLİK BECERİLERİNE KARŞI GENEL TUTUM

Anket sonuçlarında görüldüğü üzere ebeveynler çocukların ilk olarak maddi ihtiyaçlarını karşılamaları gerektiğini düşünmektedir. Savaş koşullarında hayatta kaldıktan sonra KKTC insanının çocuk bakımında öncelik verdiği şey 'çocuklara istediklerini sağlamak' ve 'çocukları eğitmek'tir. Bu Tablo 1'de belirtilen anket sonuçlarında da görülebilmektedir. Çocukların günlük harçlıklarından mahrum bırakılarak cezalandırıldığı nadiren görülürken, çocuğu hafifçe dövmek tüm katılımcılar tarafından uygulanmaktadır.

Çocuklara istediklerinin fazlasını sağlama sosyo-ekonomik sınıfı yüksek olan aileler arasında yaygın bir problemdir. Uzmanlarla yapılan derinlemesine görüşmeler trafik kazalarının ve uyuşturucu problemlerinin sosyo-ekonomik sınıfı yüksek çocuklar arasında görülme nedeninin bu uygulamanın sonucu olabileceğini göstermiştir.

Aileler çocuklara maddi destek sağlama ve 'çocuklarını eğitmeleri' gerektiğine inanmakta fakat eğitimlerine ilişkin sorumluluk alırken ailelerin sadece %44.45'i çocukların okulunu sıklıkla ziyaret ettiğini belirtmiştir.

Grafik 1: Çocuğunuzun okulunu ne sıklıkta ziyaret ediyorsunuz?

Çocuklara karşı uygulanan şiddet veya istismar olarak yorumlanabilen duygusal ihtiyaçlara bakıldığı zaman bu uygulamaların ne olduğunu ve ülke çapında ve evlerde ne çoğunlukta uygulandığına ilişkin farkındalık azdır.

Aileler çocuk haklarına saygı duymayan kişiler içerisinde olduklarını farketmeyebilir. Tablo 1 çocuklu ailelerin davranışlarını ve çocuklara karşı uygulanan şiddetin farklı çeşitlerini ve kabullenilebilirliğini göstermektedir.

Çocukları Dövmek

Katılımcılardan çocukları dövmenin kabul edilemez olarak görülmemesi oldukça dikkat çekicidir.

Çocuklara bağırarak

Katılımcıların %45'i çocuklara bağırarak kabul edilebilir görmektedir. Katılımcıların sadece %30'u bağırarak uygun bulmamaktadır.

Tablo 1:Aşağıdaki davranışlardan hangilerinin ne kadar kabul edilebilir olduğunu düşünüyorsunuz?

	Her zaman	Bazen	Nadiren	Asla
Bağırarak	1.2	43.8	25.1	29.9
Hafifçe dövmek	5	7.8	87.1	-
Günlük harçlığı keserek cezalandırmak	0.3	7.7	12.1	79.9
Ağır fiziksel saldırıyla cezalandırmak	0.2	0.8	1.3	97
Bir süre için evden çıkmasını yasaklamak	0.8	12.2	29	57.9
Ev gelirine katkıda bulunması için çocuğu çalıştırmak	0.3	2.7	5	92

Tablo 2 ülkedeki farklı ihmal, istismar ve şiddet örneklerini göstermektedir. Rapor edilen tüm durumların çocuklara karşı uygulanan şiddet veya istismara neden olmamasına rağmen bu tablolarda listelenen başlıklar uzmanlarda endişe uyandıran davranış biçimleridir.

Bir ebeveynin uzakta olması

%13'ten fazla durumda ebeveynlerden biri evden uzaktır. Bu, Sosyal Hizmetler Dairesinin alarma geçmesine neden olan riskli davranışlardan biridir.

Sokaklarda çocuklara sözlü veya fiziksel olarak yapılan saldırılar

Yapılan anketlerde çocukların %5'ine genellikle veya her zaman sözlü olarak saldırılırken %4'üne fiziksel olarak saldırılmaktadır.

Düzenli olarak yiyecekten mahrum bırakılan çocuklar

Çocuk figürleriyle yapılan anketlerde çocuk figürlerinin %6'sının genellikle veya her zaman yiyecekten mahrum bırakılması ülkedeki çocuk hakları figürüne oldukça ilişkindir.

Çocukların güven içinde oyun oynayacakları yer eksikliği

Katılımcıların %30'u çocukların genellikle veya her zaman güven içerisinde oyun oynayabilecekleri yer eksikliği yaşadıklarından şikayet etmektedir.

Tablo 2: Aşağıda belirtilen olayları ülkede ne sıklıkta görüyoruz?

	Her zaman %	Genellikle %	Bazen %	Nadiren %	Neredeyse Hiçbir zaman %
En az bir çocuğun anne veya babası bazen evde değildir (gece evde değildir)	3.3%	13%	35%	17.5%	30.5%
En az bir çocuk günde en az 6 saat dışarıda oyun oynamaktadır	2	6	11.3	20.5	60
En az bir çocuk sokakta sözlü olarak saldırıya uğramaktadır	1.9	3	11	20.2	64.2
En az bir çocuk sokakta fiziksel olarak saldırıya uğramaktadır	0.8	2.8	8.2	16.7	71.2
En az bir çocuk düzenli yemekten mahrum bırakılmaktadır	2.2	4.3	14.5	19.3	59.3
En az bir çocuk engellidir	1	1.50	8.3	17.5	71.5
En az bir çocuk okulda fiziksel şiddete maruz kalmaktadır	1.3	5.7	15.3	16.2	60.7
En az bir çocuk güvenli oyun alanından mahrum bırakılmaktadır	14.3	16.5	14.8	12.3	41.5
En az bir çocuk çalışma ortamından mahrum bırakılmaktadır	3.2	8.6	14.5	18.2	55.5
En az bir çocuk günlük harçlık alamamaktadır	2.2	6.8	15.3	20.3	53.7
En az bir çocuğun arkadaş çevresi yoktur	3.8	9.7	15.3	17.5	52.8
En az bir çocuk gün içerisinde uzun saatler boyunca evde yalnızdır	2.3	10.3	15.2	16.8	53.5
Çocuk gece geç vakte kadar dışarıdadır	1.7	4.3	6.3	11.8	74
Çocuğun kıyafetleri temizdir	56.1	20.2	9.7	5.5	8.4
Çocuk kendini ilgilendiren konularda danışmanlık almaktadır	21.7	19.2	35.5	15.3	8.2

Çocukların kendilerini ilişkin meselelerde danışmanlık alması çok yaygın değildir.

Katılımcıların %8'i çocuklara ilişkin konularda çocukların hiçbir zaman danışmanlık almadığını belirtmiştir.

Okulda çocuklara karşı uygulanan fiziksel şiddet

Katılımcıların %7'si çocukların okulda her zaman veya genellikle fiziksel şiddete maruz kaldığını bildirmiştir. Okullarda farkındalık yaratma sürecinde kalan bir ihtiyaçtır.

Tablo 3: Aşağıdaki problemler ne kadar büyüktür?

	Problem deildir	Dikkat edilmesi gereken bir problemdir	Derhal ilgilenilmesi gereken bir problemdir
Çocuklara karşı uygulanan sözlü şiddet (küfretmek ve küümsemek)	17.5	31.5	49.2
Çocuklara uygulanan cinsel istismar	16.2	16.3	64.3
Çocuklara uygulanan fiziksel şiddet (dövmek, vb.)	18.3	19	60.7
Çocukları sokakta bırakma	23.9	26.2	47.1
Çocukların dengesiz beslenmesi	19	25.5	51.7
Çocukların arkadaş çevresinin olmaması	21.7	37.9	38.9
Çocukları etkileyen sağlık unsurları	20.2	26.7	50.8
Çocuklara karşı yapılan ırkçı saldırılar	35.2	23.2	37.8
Çocukların dışlanması	25.6	27.8	43.5
Alkol/Madde bağımlılığı	16.1	14.2	67.7
Teknoloji/TV bağımlılığı	12.2	32.6	53.4
Kumar/bahis	14.4	16.7	65.9
Kimlik/pasaport/doğum belgesi olmayan çocuklar	24	26.2	38.1
Yüksek suç oranı	20.9	24.7	51.3
Aile içi şiddet	20.7	20.5	55.5
Gerekli eğitim yaşına geldikten sonra çocukları eğitimden alıkoyma	30	18.2	48.8
18 yaşın altındaki çocukların çalışmaya zorlanması	29.2	19	49.1
Çocukların okula gidip gitmediğinden emin olmama	27	25.7	43.7
Çocukların alkol veya madde kullanmalarına izin verme	21.5	17	58.3
Suç işleme veya aşırı agresif olma gibi uygunsuz davranışların yapılmasını detsekleme/izin verme	23.2	20.8	53.8
Dilenen veya yiyecek ve para için çalışan çocuklar	36.6	13.2	45.4
Dışlanan, ekonomik açıdan zayıf ve duygusal yönden korunmasız aileler	13	25.2	57.3
Tıbbi müdahale/doktor ihtiyaçlarından mahrum bırakılan çocuklar	18.7	24.6	52.8
Kirli kıyafetler giyen ve kötü kokan çocuklar	28	26.1	41.2
Evde bakıcı olmadan evde yalnız bırakılan çocuklar	20.3	26.3	49.5
Yiyecek, sağlık, eğitim gibi temel ihtiyaçları karşılama	17.8	26.8	51.7
18 yaşın altında evlenme ve çocuk sahibi olma	19.9	15.9	60.4

Erken yaşta çocuk sahibi olma:

Katılımcılar arasında çocuk sahibi olmanın ortalama yaşı 24.5'tir. Görüşme yapılan kişilerin %60.4'ü erken yaşta çocuk sahibi olmanın acil ilgilenilmesi gereken bir problem olduğunu rapor etmiştir. Toplum ve aile tarafından 14 yaş civarındaki kızlar üzerinde erken nişanlanma-evlilik-doğum çemberi gibi riskli davranışlara yol açan baskı görülmektedir. Aileler kızlarının nişanlararak erkek arkadaşlarıyla dışarıya çıkmalarını daha kabul edilebilir olarak görmektedir. Çiftler nişanlandığı zaman toplum ve ebeveynler tarafından evlenmeleri için baskı uygulanmakta ve evlendiklerinde çocuk sahibi olmaları için baskı uygulanmaktadır.

Derinlemesine yapılan görüşmelerde ebeveynleri tarafından baskı uygulanan genç kızlar risk gurubu olarak gösterilmiştir. Genç kızlarla yapılan görüşmelerde, aileler tarafından uygulanan baskılar nedeniyle aileden uzaklaşmak için kendilerini riske atan riskli davranışlara eğilim gösterdikleri belirtilmiştir.

Çok fazla çocuk sahibi olmak:

Kırsal kesimlerde yaşayan kadınların doğum kontrolü ve istenmeyen hamilelikleri önlemeye ilişkin farkındalığı oldukça azdır. Benzer olarak, daha geleneksel ailelerde doğum kontrolü tercih edilmemektedir.

Faktör 2: ÇOCUK KORUMAYA İLİŞKİN EŞGÜDÜMLÜ STRATEJİ EKSİKLİĞİ

Son zamanlarda 'çocuk hakları' konusuna ilişkin eşgüdümlü çaba eksikliği vardır. Belirli bir konunun çözümüne ilişkin kısa, orta ve uzun dönemli strateji eksikliği KKTC'de oldukça yaygındır. Strateji eksikliği süregelen çalışmaların soyut kalmasına ve projelerin hızlı bir şekilde bir anda sonlanmasına neden olmakta ve bu nedenle de sistemdeki uzun dönemli stratejik gelişimlere katkıda bulunmamaktadır.

Genel strateji ve koordinasyon eksikliğinden dolayı, kaynaklar riskleri azaltmaya yönelik azami etkiye ulaşmak için stratejik bir şekilde kullanılmamaktadır. Derinlemesine yapılan görüşmeler seçmenler tarafından seçilen yetkililerin ebeveyn becerileri eğitimi gibi bir projeyi desteklemekten vazgeçeceğine ilişkin kararlar aldığını ortaya çıkarmıştır.

Eşgüdümlü strateji eksikliği genellikle aşağıdakilerle sonuçlanmaktadır:

- En iyi uygulamalar amaçsız kalmıştır,
- Farklı hizmetlerdeki arz ve talep, bilgi eksikliğinden dolayı birbirini bulamamaktadır,
- 'Yetki' eksikliğinden dolayı ilişkin departmanlar girişimlerde bulunmamaktadır,
- Veri ve istatistikler paylaşılmamaktadır,
- Genel görünüm görülmemekte, problem tam olarak tanımlanmamakta ve bu nedenle de sonuç bulunamamaktadır.

İyi tanımlanmış görev tanımları ve bu tanımlara bağlı kalmak için farklı paydaş ağında yer alacak her bireyin eşgüdümlü çaba göstermesi oldukça önemlidir.

Faktör 3: ÇOCUK SUÇLULARA YÖNELİK ISLAH EVLERİNİN EKSİKLİĞİ

Çocuk suçlulara yönelik bir rehabilitasyon merkezi yoktur, bu nedenle çocuk suçlular yetişkinlerle birlikte cezaevine gönderilmektedir. Derinlemesine yapılan araştırmalara göre, küçük bir suçtan bile suçlu sistemine işlenen çocukların 'azılı suçlu' olma eğilimleri vardır ve genellikle daha ciddi bir suçla geri dönmektedirler.

Derinlemesine yapılan görüşmeler ekonomik nedenlerin çocukların suç işlemesine neden olan esas sebeplerden biri olduğunu göstermiştir. Genellikle, küçük hırsızlık durumları çocuk suçluların yaşadığı sosyal problemler arasında en yaygın olanlardan biri olarak gösterilmiştir. Bu suçları işleyen çocuk profilleri genellikle sosyo-ekonomik durumu düşük olan, uyuşturucu kullanıcıları (yüksek ve düşük gelirli) ve parçalanmış ailelerin çocukları olarak belirtilmiştir.

Refakatsiz çocuklar ve sokak çocukları da risk gurubu oluşturmaktadır. Göçmen popülasyonun çocukları da risk gurubu oluşturmaktadır. Bazı görüşmecilere göre bu çocuklar 'aidiyet hissine ihtiyaç' duyarak çete oluşturmakta ve suç işlemektedir.

Suç işleyen çocuklara yönelik bir rehabilitasyon merkezinin olmaması oldukça büyük bir problemdir. Çocukların;

- Sabıka kaydı olmaması,

- Hatalarından güvenli bir şekilde ders çıkarması,
- Topluma yeniden kazandırılmak için rehabilitasyon boyunca eğitimlerine devam etmesi ve/veya eğitilmesi oldukça önemlidir.

Faktör 4: MADDE BAĞIMLILIĞI

Çocuklar veya ebeveynlerin madde kullanması hedef kitle içerisinde risk faktörüdür. KKC'de uyuşturucu kullanımına yönelik bir rehabilitasyon merkezi yoktur.

Son 5-10 yıl içerisinde uyuşturucu kullanımı KKTC'de ciddi bir problem haline gelmiştir. Görüşmecilere göre, uyuşturucu kullanıcıların yaşı 12-14 yaşına kadar düşmüştür. Kimyasal uyuşturucular çocuk ve genç bireyler arasında oldukça popüler olmakta ve erişimi kolay olmasından dolayı ülke çapında çocuklar için yüksek risk oluşturmaktadır.

Görüşmeciler toplum içerisinde düşük ve yüksek sosyo-ekonomik guruptaki çocuklar arasında birçok uyuşturucu bağımlısı olduğunu belirtmiştir.

Sosyo-ekonomik durumu düşük gurupların çocukları uyuşturucu ve uyuşturucu 'taşıyıcısı' olmaya açıktır. Uzmanlarla yapılan görüşmelerde bu çocukların uyuşturucuyla 'taşıyıcı' olarak tanıştırıldığı belirtilmektedir. Çocuklar 'uyuşturucu çemberi'nin içine girdikleri zaman bağımlı olmaktadır. Uyuşturucu probleminin büyüklüğünü gösteren istatistik eksikliği olmasına rağmen uzmanlar uyuşturucuya bağlı problemlerin şehirlerde 'patlama' gösterdiğini belirtmektedir.

Uyuşturucu kullanımının çocuk ve genç bireyler arasında birçok boyutu vardır:

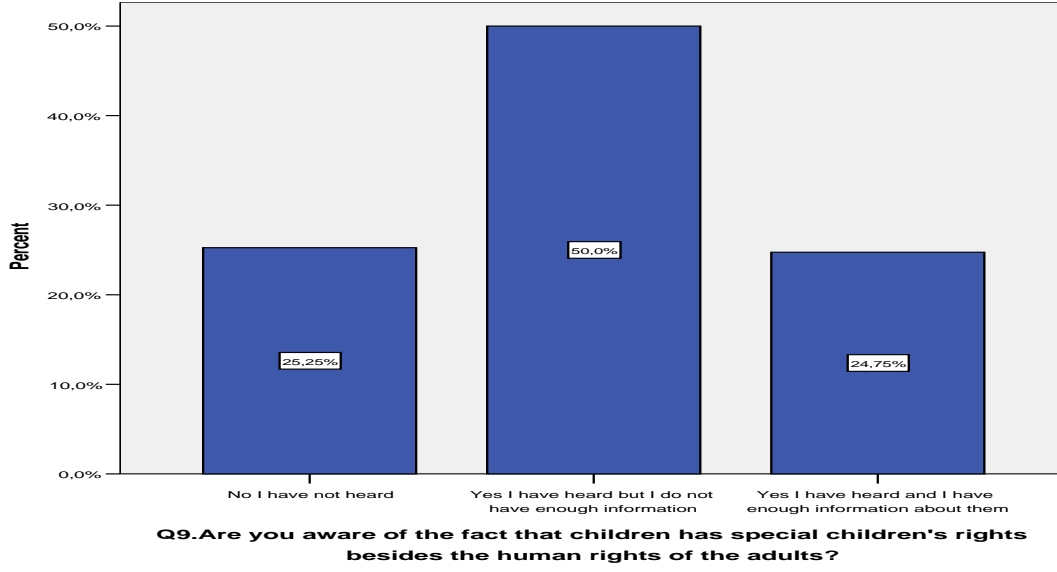
- Uyuşturucu bağımlıları için uygun tedavi merkezi eksikliği:
Uyuşturucu bağımlılığının tedavisine yönelik özel hastane kapatılmıştır. Uyuşturucu bağımlıları tedavi için Barış Ruh ve Sinir Hastalıkları Merkezi'ne gitmektedir. Toplumda bu kuruma yapıştırılan damga nedeniyle bağımlılıklar aile içerisinde destek alınmadan gizli tutulmaktadır.
- Uyuşturucu kullanımı ve bulundurma kanuna aykırı suçlardır
Uyuşturucu kullanımı ve bulundurma suç olarak tanımlandığından dolayı bu faaliyetlerde bulunan çocuklar hüküm giymekte ve bu çocukları ileride uyuşturucu kullanımına daha açık olmalarına neden olmaktadır.
- Çocukların damgalanması
Uyuşturucu kullanıcılarının toplum tarafından damgalanması bu çocukları toplumdan uzaklaştırmaktadır. Damgalandıktan sonra tedavi olmalarına rağmen ve/veya cezaevinden çıktıktan sonra bu çocukların topluma yeniden entegre olması ve iş bulması oldukça zordur.
- Uyuşturucu kullanımı birçok kullanıcıda akıl sağlığı problemlerine neden olabilir
Birçok çocuk ve genç bireyin kimyasalların beyin işlevselliği üzerindeki etkisinden dolayı akıl sağlığını kaybettiği rapor edilmiştir.

Factor 5: ÇOCUK HAKLARINA İLİŞKİN AZ FARKINDALIK

Çocuk haklarına ilişkin az farkındalık

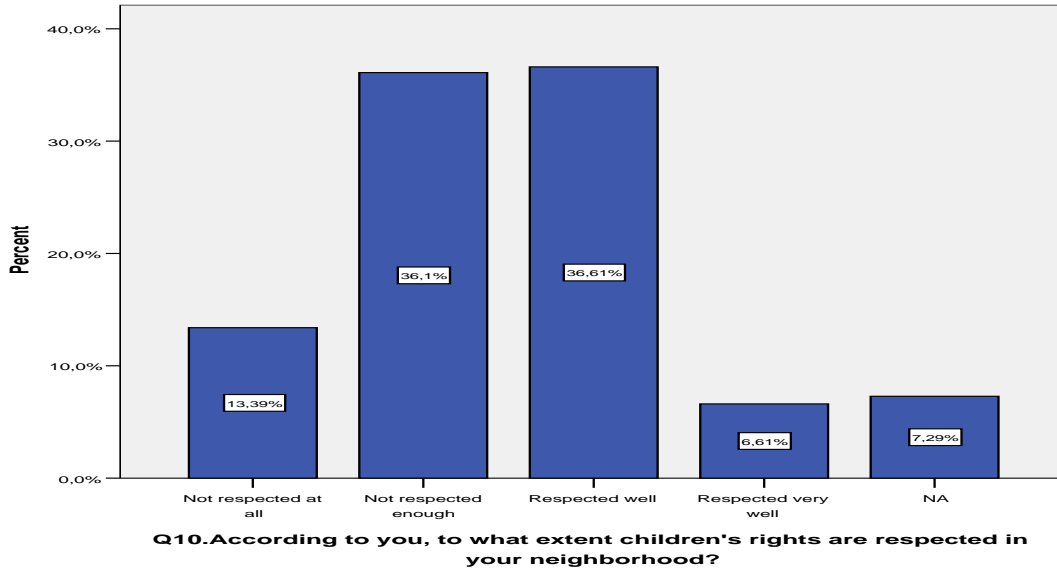
Anket sorularında da görüleceği üzere çocuk hakları ve bu hakların ne olduğuna ilişkin farkındalık oldukça azdır. Anket katılımcılarının %25.25'i çocuk haklarının ne olduğunu bilmediğini ve %50'si çocuk haklarını bildiğini fakat ne olduklarını bilmediğini söylemiştir.

Grifik 2: Çocuk Haklarına ilişkin Toplumdaki Farkındalık Seviyesi

Katılımcıların %50'si yaşadıkları muhitte çocuk haklarına saygı duyulmadığını belirtmiştir.

Grifik 3: Çocuk Hakları Toplumda ne kadar saygı gömektedir?

Faktör 6: EKONOMİK KOŞULLAR

Anket katılımcılarının %45.4'ü çocuk dilendirmenin ülke çapında acil müdahale gerektiren bir problem olduğunu belirtmiştir. Benzer olarak katılımcıların %57.3'ü ekonomik açıdan güçsüz ve sosyal açıdan dışlanan ailelere acil müdahale edilmesi gerektiğini belirtmektedir

Derinlemesine yapılan görüşmeler düşük ekonomik koşulların çocukların suç işlemeye zorlanmalarına ilişkin temel faktörlerden biri olduğunu göstermiştir. Çingene çocukları, sezonluk işçi çocukları ve sokak çocukları gibi risk altındaki birçok çocuk gurubu düşük ekonomik koşullardan dolayı savunmasızdır. Kırsal alanlardaki ekonomik durum çalışma imkanlarının daha kısıtlı olmasından dolayı daha kötüdür.

Alt faktör: PROBLEMLİ 'ÇOCUĞUN' YASAL TANIMI

Kuzey Kıbrıs'taki Çocuklar Yasası'nda ebeveyn bakımını kaybetme riski taşıyan çocuklar ve ebeveyn bakımını kaybetmiş çocuklar arasında hiçbir fark yoktur. Yerel tanımlamaya göre, 18 yaşın altındaki çocuklar kişi olarak tanımlanmaktadır (Çocuklar Yasası Hasıl 352 Sayfa 4'e göre). Mevzuat kendini 16-18 yaş arasındaki çocukları boşluğa bırakarak 16 yaşından küçük çocuklara fayda sağlayan bir sistem olarak tanımlamaktadır. Bu problem senelerdir dile getirilmesine rağmen yerel mevzuat yetkilileri tarafından düzeltilmemiştir. 16 yaşın üzerindeki çocuklar sosyal yardım sisteminin bir parçası olmamakla birlikte mevzuat koşullarına tabi olsalar da sağlanan faydalardan yararlanamaktadırlar.

3. HEDEF KİTLEDEKİ ÇOCUKLARIN PROFİL VE SAYISI

SOS'un hedef kitlesi aşağıdaki gibi tanımlanmıştır:

Ebeveyn bakımını kaybetme riski taşıyan çocuklar– çocukların temel maddi, duygusal, sağlık ve eğitim gibi ihtiyaçları bakıcıların çocuklara yeterli derecede bakabilmesi için gereken kapasite eksikliğinden dolayı ihmal veya suistimal edilmektedir.

- **Ebeveyn bakımını kaybeden çocuklar**– çocuklar fiziksel olarak ailelerinden ayrılmıştır. ([SOS Çocukköyü Program Politikası](#), Mayıs 2009)

KKTC'deki 'Korumaya muhtaç çocuklar' yasası Çocuk Yasası (Fasıl 352) olarak adlandırılmakta ve korumaya muhtaç çocukları aşağıdaki gibi tanımlamaktadır:

16 yaşından küçük olup,

- c. Ebeveyn veya koruyucu eksikliği olan çocuklar ve/veya ebeveyn veya korucu tarafından terk edilen çocuklar ve/veya ebeveyn veya koruyucusu olmayan çocuklar
- d. Fiziksel veya ruhsal bozukluk nedeniyle veya faal olmayı engelleyen herhangi bir durumdan dolayı aciz ebeveyn veya koruyucular; bu nedenle uygun kalınacak yer, bakım ve büyüme imkanlarına erişimleri yoktur; ve koruyucu bakım sağlayacak yetkili, uygun ve istekli kimse yoktur.

Çocukların işlediği suçlar ve çocuklar hakkındaki diğer yasalar çocukları 'sömürülmüş', 'suç işlemeye zorlanmış' ve 'ihmal edilmiş' olarak nitelendirmektedir. Ebeveyn bakımını kaybetme riski taşıyan ve ebeveyn bakımını kaybetmiş çocuklar ve korunmaya muhtaç çocuk tanımının arasında bir fark olmamasına rağmen, diğer yasalar ve sosyal yardım merkezine bağlı resmi uygulamalar arada bir farkın olduğunu belirtmektedir. Bu fark Sosyal Hizmetler Dairesi'nin (SHD) uygulamalarıyla daha belirgin hale getirilmiştir.

Fasıl 352'ye göre SHD çocuğun ihmal, suistimal veya risk altında olduğuna dair bilgi aldığı anda durumu incelemek üzere bir ev ziyareti gerçekleştirilir. Aile çocuğun taşıdığı risk seviyesine göre ve 'koşulların' gelişip gelişmediğini görmek amacıyla 'takip listesine' alınır. SHD çocuğa yönelik koşulları geliştirmek ve alternatif bakım gereksinimini önlemek için 'aileyle çalışmaya' başlar. Bu çalışma çocuğun 'sağlığı' için gerekli olan ebeveynlik ve sosyal becerileri güçlendirmeyi içermektedir. Departman aileye mali yardım sağlayarak çocuğa daha iyi bakılacağına ve risk koşullarının ortadan kaldırılacağına inanıyorsa maddi destekte bulunabilir.

Bu süreç işe yaramazsa, aileye durumlarını 'iyileştirecek' bir süre verilerek çocuk aileden alınıp geçici olarak bir devlet kurumunu ve/veya bakıcı aile yanına yerleştirilir. Son çare ise çocuğu ebeveynlerinden ve evinden ayırmaktır.

3.1 Hangi çocuklar, kaç çocuk ebeveyn bakımını kaybetme riskini taşımaktadır? Neden?

Çocukların ebeveyn bakımını kaybetme riski taşımalarının birçok ekonomik, sosyal ve geleneksel nedenleri vardır. Bu risk gurupları genellikle 'kayıtsız' popülasyonların bir parçası olmasından dolayı ve/veya tüm kamu dairelerinde mevcut istatistiki verilerin eksikliğinden ötürü risk altında olan çocukların sayısını tahmin etmek imkansızdır.

- KKTC'ye turist veya öğrenci vizesiyle giren ve yasal yollarla çalışmayan göçmen çocukları. Bu gurup genellikle Lefkoşa, Mağusa ve Girne'nin şehir merkezlerinde, kentsel alanlarda yaşamaktadır.
- Sezonluk işçi çocukları. Bu gurup çoğunlukla Güzelyurt ve Mağusa'dadır.
- KKTC'de yaşayan çingene çocukları. Bu popülasyonun büyük bir yüzdesi Mağusa, Güzelyurt ve Akdoğan'dadır.
- 1980'li yıllarda KKTC'ye gelen göçmen çocukları. Bu gurup ülke içerisine dağılmış olsa da daha fazla risk oluşturan guruplar Girne merkez ve kırsal bölgelerde görülmüştür. İkinci jenerasyon göçmeni olarak tanımlanan bu çocukların yerel popülasyona entegrasyonu zor olmuştur. Hissettikleri 'kalabalığa' karışma baskısı diğer şehirlerde yaşayan göçmen çocuklarına göre daha fazladır. Bu nedenle suç işlemeye veya aitlik hissetmeleri için çete üyesi olmaya zorlanmaktadırlar.
- KKTC çapındaki parçalanmış ailelerin çocukları
- KKTC çapındaki engelli ailelerin çocukları
- KKTC çapındaki engelli çocuklar
- KKTC çapındaki mülteci çocukları
- Sokak çocukları - genellikle Lefkoşa ve Mağusa'da yaşamaktadır. Başka yerde yaşayan çocuklar bu şehirlere çalışmaları/dilenmeleri için götürülmektedir.
- Aileleri menşei ülkelerine dönen çocuklar KKTC'deki arkadaşlarının veya akrabalarının yanında, genellikle şehirde kalmaktadır.
- Suç işleyip cezaevine giren çocuklar- KKTC çapında risk gurubuna düşük ve yüksek sosyo-ekonomik sınıfların her ikisi de risk gurubuna girmektedir. Sosyo-ekonomik durumu yüksek olan sınıflardaki çocuklar toplum içerisinde yeni bir yer bulabilmekte veya yeni bir hayata başlamak için farklı bir ülkeye göç ederken sosyo-ekonomik sınıfı düşük olan çocuklar yaşamları boyunca damgalanmakta ve daha önce işlediği suçtan daha büyük bir suç işleyerek yeniden suçlu olma riski taşıyabilmektedir.
- Sosyo-ekonomik durumu düşük olan ailelerin çocukları
- Eğitim seviyesi düşük olan ebeveynlerin çocukları
- Ebeveynlik becerileri düşük olan ebeveynlerin çocukları
- Alkol veya madde bağımlısı olan ebeveynlerin çocukları
- Aile içi şiddet gören çocuklar

4. ÇOCUKLARIN EBEVEYN BAKIMINI KAYBETME NEDENLERİ

Derinlemesine yapılan görüşmelerin sonuçlarına göre aşağıdaki faktörler KKTC’de ebeveyn bakımını kaybetme nedenleri arasındadır:

Neden 1: Ailenin, özellikle annenin, düşük sosyo-ekonomik ve eğitim durumu: Bu aielelerde genellikle bir ebeveyn eksiktir – eksik baba figürü, boşanmış ebeveynler, ekonomik durumları düşük/yoksul aileler ve ailelerin gün boyu evde olmadığı durumlar (bir veya her iki ebeveynin çalışmak için köy/şehirden uzun süre uzak kalması) çocuk için risk faktörü oluşturmaktadır. Uzmanlarla derinlemesine yapılan görüşmeler ve koruyucu bakım sistemindeki çocuk verilerinde, koruyucu sistemdeki çocukların annelerinin az veya hiç eğitimi olmadığı saptanmıştır. Bu nedenle kadınların ve/veya annelerin eğitim sosyal risklerin önlenmesine ilişkin önemli bir faktördür.

Neden 2: Çocuk istismarı

Uzmanlarla yapılan görüşmeler ve yerinde yapılan ziyaretler çocuk suçlarının ve çocuk istismarının genellikle örtüştüğünü göstermiştir.

Neden 3: Çocukların aileler tarafından ihmal edilmesi

Uzmanlarla yapılan görüşmeler ve yerinde yapılan ziyaretler çocuk suçlarının ve çocuk ihmalinin genellikle örtüştüğünü göstermiştir.

Neden 4: Çocuk ve kadınlara karşı uygulanan şiddet

Uzmanlarla yapılan görüşmeler ve yerinde yapılan ziyaretler çocuk suçlarının ve aile içi şiddetin genellikle örtüştüğünü göstermiştir.

Neden 5: Ebeveynlerde madde bağımlılığı

Uzmanlarla yapılan görüşmeler ve yerinde yapılan ziyaretler çocuk suçlarının ve madde ve alkol bağımlılığının genellikle örtüştüğünü göstermiştir.

Neden 6: Suç işlemeye zorlanan çocuklar

Neden 7: Çocukların madde bağımlılığı

ALTINDA YATAN NEDENLER:

Yukarıda sıralanan nedenlerin altında yatan birçok sebep vardır. Bu sebepler genellikle ülkede karşılaşılan sosyal ve ekonomik problemlerin ve yeni jenerasyona geçirilen savaş travmalarının (Kıbrıs sorunundan dolayı) yansımasıdır. Sebepler aşağıdaki gibidir:

- Kültürel gelenekler
- Ekonomik nedenler
- İşsizlik
- Kadınların toplumdaki yeri
- Çocukların toplumdaki yeri
- Düşük seviyeli ebeveynlik becerileri (genç ebeveynler)
- Yüksek boşanma oranları
- Kayıtsız/düzensiz göçmenler
- Mülteciler
- Aile içi şiddet
- Çocuk haklarına ilişkin az farkındalık
- Toplumun çocuklara karşı uygulanan şiddete yönelik faaliyete geçmemesi
- Toplumun ‘diğer ailelerin’ ‘işlerine’ karışmaması
- Çocuk ve kadınlara karşı uygulanan şiddet gibi ‘tabu’ meseleleri toplumun kabullenmemesi
- Cezaevindeki ebeveynler
- Ebeveynin ölmesi
- Engelli çocuk
- Engelli ebeveyn
- Parçalanmış aileler (hapis cezası dahil)

Ebeveyn bakımı olmayan çocuk sayısı

	2012	2013	2014
SOS Çocuk Köyü	70	73	68
SOS Gençlik Evi	21	21	19
SOS Yarı Bağımsız Yaşam Tesisi	16	16	21
Lefkoşa Çocuk Merkezi	19	17	24
Sosyal Yardım Yarı Bağımsız Yaşam Tesisi	3	1	1
Koruyucu Bakım	32	31	32
Evlat edinme Uygulamaları	5	2	3
Onaylanan evlat edinme	-	1	2
Tutuklu çocuklar	34	29	31
'SHD denetim sistemi içerisindeki ebeveyn bakımındaki çocuk suçlular	1	24	33

Ülkedeki Resmi ve Resmi Olmayan Temel Alternatif Bakım Türleri²

Ulusal alternatif bakım sistemi Fası 352'ye göre (Madde 11-22) tasarlanmıştır. Yasaya göre, SHD müdürü ebeveyn bakımını kaybetmiş çocukları korumayla yükümlüdür. Daire müdürünün temel sorumluluğu güvenilir alternatif bakım mekanizmaları bulmak ve çocuğa iyi davranıldığını garantilemektir. Takip ziyaretleri/inceleme çocuğa iyi davranıldığından emin olmak için sürdürmektedir. KKTC'de uzun dönemli alternatif bakım sunan aile merkezli bakım sadece SOS tarafından sağlanmaktadır. Lefkoşa Çocuk Merkezi adında bir devlet kurumu bulunmaktadır. Bu merkez ebeveyn bakımını kaybeden çocuklar için kısa dönemli geçiş/kriz evi olarak tasarlanmış olmasına rağmen genellikle uzun dönemli bakım sağlamaktadır. Sosyal Riskleri Önleme Vakfı adındaki sivil toplum kuruluşu sınırlı kaynak ve kapasitesiyle acil durumlara müdahale etmektedir.

Koruyucu bakım

Çocuk ebeveynlerinden uzaklaştırıldığı zaman koruyucu aile ('akraba' olan veya olmayan biri) veya Lefkoşa Çocuk Merkezi'ne yerleştirilir. Çocuğun bakımını üstlenebilecek bir 'akrabanın' yanına yerleştirilmesi 'daha iyi bir alternatiftir'. Koruyucu aile akrabanın olmadığı durumlarda ikinci tercihtir. SHD koruyucu ebeveyn olabilecek ailelerin veri tabanına sahiptir. Veri tabanında uygun bir koruyucu aile bulunursa 'ebeveynlerin' durumu iyileşene kadar çocuk bu ailenin yanına yerleştirilir. Ebeveynlerin durumu iyileşmezse çocuk koruyucu aileyle kalmaya devam eder.

Koruyucu ebeveynlere çocuğun ihtiyaçlarına paralel olan yardım parası sağlanmaktadır. Çocukların yasal vasilığı SHD'ye aittir. Mevzuatta koruyucu ailelerin kaç çocuğa bakım sağlayabileceğine ilişkin bir sayı sınırlandırması bulunmamaktadır. Alım sürecinde koruyucu ailelere koruyucu aile olmadan önce ve bakım sağlarken kapasite geliştirme ve eğitimler sağlanmaktadır. Koruyucu bakıma yerleştirilen çocuğun korunduğunu garanti altına almak için denetleme ve değerlendirme sistemi oluşturulmalıdır.

Odak grup görüşmelerinin sonuçlarına göre koruyucu aileler arasında doğal yollarla çocuk sahibi olamayan ailelerin olduğu görülmüştür. Yetkililere göre bu aileler mevcut durumdaki koruyucu ailelerin %10'unu oluşturmaktadır. Diğer tarafta SHD'den alınan bilgiye göre koruyucu bakım sağlayan ailelerin %38'i kendilerine gelir sağlamak ve yaklaşık olarak %62'si çocukla akraba olmasından dolayı koruyucu aile olmaktadır.

SHD müdürünün ülkedeki alternatif bakım sistemi ihtiyaçlarını yansıtan bir bütçe tanımlama sorumluluğu ve bu amaçla bağış toplama kampanyalarını başlatma hakkı vardır. Kısa dönemli koruyucu aile bulunamazsa çocuk geçiş merkezi olarak kısa dönem bakım sağlayan Lefkoşa Çocuk Merkezi'ne yerleştirilmektedir.

Lefkoşa Çocuk Merkezi

Bu merkez SHD tarafından ailelerinden uzaklaştıran çocuklara yönelik geçiş merkezi olarak hizmet sağlama amacıyla tasarlanmıştır. Ebeveynler departman tarafından koşulların iyileşip iyileşmediğine ilişkin 'denetlenirken' çocuklar bu merkezde kısa bir süreliğine konaklamaktadır. Koşullar iyileştiği takdirde çocuklar ailelerine geri verilmektedir. Diğer şekilde çocuk aileden alınmakta ve çocuk ve/veya düzenleme/tesis durumuna bağlı olarak daha 'kalıcı bir düzene' yerleştirilmektedir.

Uzun dönemde çocuğun alternatif bakıma yerleştirilmesi gerekmektedir. Devlete ait alternatif bakım tesislerinin kapasitesi oldukça sınırlıdır ve bu nedenle özel alternatif bakım seçenekleri aranmaktadır. Anne babasından alınan çocukların yasal vasiliğini üstlenen SHD Başkanı çocuk için en iyi seçimi yapmalı ve en iyi alternatif seçeneğine yerleştirmelidir. Yasa gereğince çocuğun rızası da alınmalıdır. Alanında uzmanlarla yapılan derinlemesine görüşmelerde çocukların rızasının alınmadığı ve onlar adına karar verildiği belirtilmiştir.

Sosyal Yardım Yarı Bağımsız Yaşama Tesisi

Devlet kurumsallaşmaktan vazgeçme ve alternatif bakım seçeneklerini artırmak amacıyla (örneğin; çocuğun menfaatine ilişkin SOS aile merkezli bakım) 1994 yılında bakım kurumlarını kapatmaya başlamıştır. Mağusa'da bulunan kurumlardan biri açık kalmış fakat 2005 yılında ülke çapında SOS gençlik programlarına daha fazla destek sağlamak için kapatılmıştır. Herhangi bir yere yerleştirilemeyen 18 yaşından büyük genç bireyler 2005 yılında bu kurumun kapatılmasından dolayı devlet tarafından kiralanan karma evlere yerleştirilmiştir. SHD'nin sağladığı yarı bağımsız yaşam Mağusa'daki kurumun kapatılmasına yönelik geçici bir çözümdür (çıkış stratejisi).

SOS Çocuk Köyü

SHD ile yapılan protokolün bir parçası olarak 0-15 yaş arasındaki ebeveyn bakımını kaybeden çocuklara köy içerisinde aile merkezli bakım sağlanmaktadır. Çocuklar uluslararası SOS standartları doğrultusunda alım kriterlerine bağlı olarak köye kabul edilmektedir. Çocuklar biyolojik kardeşleriyle (varsa) SOS kardeşleri ve SOS anne ve teyzeleriyle birlikte bir aile ortamına yaşamaktadır. Biyolojik ailelerin durumuna bağlı olarak çocuklar köken ailelerini düzenli olarak ziyaret edebilmektedir. SOS her çocuğun gelişim kalitesini artırmak için çocuklara, bakıcılara ve biyolojik ailelere pedagojik destek sağlamaktadır. Mevcut durumda köy içerisinde 68 çocuğa bakım sağlanmaktadır.

SOS Gençlik Bakım Programları

15 yaşın üzerindeki çocuklar Girne'de bulunan Gençlik Merkezi'ne geçmekte ve en fazla 5 sene kalmaktadır. SOS'un amacı SOS programları tamamlandığı zaman genç bireylerin bağımsız olmalarını ve kendi ayakları üzerinde durmalarını sağlamaktır. GM'de genç bireyler eğitmen ve pedagojik takımın desteğiyle bağımsız yaşama hazırlanmaktadır. SOS GM bu amaca 38 kişilik kapasitesiyle hizmet etmektedir. Mevcut durumda GM'de yaşan 19 genç birey vardır. Söylentilere göre daha fazla faydalanıcıya ulaşmak için 12 yaşından büyük ve risk altında olan çocukların kabul edilmesi planlanmaktadır.

SOS Yarı-Bağımsız Yaşam (YBY) Programı

SOS gençlik programını tamalayan genç bireyler Kıbrıs'ın Kuzey kesiminde SOS'un desteğiyle daire kiralayabilmektedir. Genç bireyler arkadaş veya kardeşleriyle daire kiralayabilmekte ve aynı zamanda çalışmaya ve/veya okumaya devam edebilmektedir. Mevcut durumda, SOS YBY programı çerçevesinde 21 genç yetişkin bulunmaktadır.

Genç yetişkinler 3-4 senelik SOS YBY programını tamamladıkları zaman bağımsız olmaktadır. SOS Kuzey Kıbrıs gerektiğinde 'bağımsız' genç bireylere ağı ve sosyal bağlantılarıyla destek sağlamaktadır.

Evlat edinme

Çeşitli nedenlerden dolayı ebeveyn bakımını kaybetmiş çocuklar SHD'nin koruması altına alınmaktadır. Evlat edinmek isteyen aileler evlat edinme yasasında şart koşulan maddeler çerçevesinde psiko-sosyal ve ekonomik durumları açısından SHD tarafından incelenmektedir. Evlat edinme süreci başlamadan önce SHD'ye gözlem yapması için 3 ay tanınmaktadır. Evlat edinme hususlarında SHD ve Türkiye'deki Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı arasında iş birliği vardır. Bazı uzmanlar ülkede artan tüp bebek üniteleri ve anonimlik eksikliğinden dolayı evlat edinmenin KKTC'de çok tercih edilmediğini belirtmiştir. Bu faktörlerin evlat edinme üzerindeki etkisi belirtilmemiştir.

Özel Günlük Çocuk Bakım Tesisleri (toplam sayı: 54)

Fasıl 352'ye göre, SHD'nin ülkedeki günlük çocuk bakım tesislerini denetleme hakkı ve/veya sorumluluğu vardır.

Resmi olmayan alternatif bakım:

Resmi olmayan alternatif bakım sadece günlük bakım hizmetleri olarak bulunmaktadır. 24 saatlik çocuk bakımına ilişkin resmi olmayan bakım sistemi yoktur. Sivil toplum veya belediye gibi diğer aktörler tarafından yönetilen genel merkezler (gönüllü) vardır.

Soyal Riskleri Önleme Vakfı aile içi şiddet mağdurlarına ve bu mağdurların çocuklarına kısa dönemli zamanda sığınma evleri sağlamaktadır. Sığınma evleri Lefkoşa'da belirli muhitlerde çocukların yemek yemeleri ve güvenli bir şekilde oyun oynamaları, ödev yapmaları için bırakılabilecekleri günlük bakım hizmetlerini sağlamaktadır.

Önleyici Çalışmalar:

SHD Sosyal Hizmet Merkezi aracılığıyla ebeveynlere eğitim sağlamak ve böylelikle ebeveynler çocuklarına daha iyi bakım sağlayabilmek için güçlendirilmektedir. Benzer olarak departman ailelere ekonomik, sosyal ve psikolojik destek sağlayarak çocuklar üzerindeki risk faktörlerini azaltmaya çalışmaktadır. Bu şartlar 'geliştirilmiş ve çocuklar için sağlıklı' olduğu sürece çocukların biyolojik aileleriyle kalması en iyi alternatif olduğu için departman açısından öncelikli seçenektir.

Çocuk ailesinden alındığı zaman, yasal koruyucu Sosyal Hizmetler Departmanı'nın Başkanidir. Alternatif bakım seçenekleri gereklidir fakat ebeveynlerin koşulları geliştiği takdirde öncelik çocuğun ailesiyle yeniden birleşmesidir.

Gençlik Aile Destek ve Eğitim Merkezi (GADEM)

Bu merkez Sosyal Yardım Merkezlerinin bir parçası olarak SHD altında kurulmuştur. Temel amacı çocuk ve genç bireylerin risk faktörlerini azaltmak için aileleri güçlendirmek ve böylelikle genç birey ve çocukların suç faaliyetlerinde bulunmasını engellemektedir. Merkez ebeveynler için eğitim ve seminer sağlamak ve çocuk ve genç bireylerin refakatsiz olarak sokakta geçirdikleri vakti azaltmak amacıyla çeşitli aktivite ve hizmet sunmaktadır (örneğin; eğitim yardımı, çocukların çalışması için güvenilir alan sağlama, sosyalleşme,vb.).

Benzer olarak, ÇOGE kurulduğu günden bu yana toplam 163 çocuğa destek sağlamıştır. Bu merkez çocuk ve genç bireylere çalışma saatleri boyunca güvenilir bir alan sunarak toplum merkezi olarak hizmet vermektedir.

SOS Aile Güçlendirme Programı (AGP)

SOS AGP farklı sosyal nedenlerden dolayı ebeveyn bakımını kaybetme riski taşıyan çocukların ailelerinin kapasitesini artırmak için aileleri güçlendirerek çocukları desteklemekte ve böylelikle aileler çocuklarına daha iyi bakım sağlamaktadır. AGP, ailelerin temel sosyal hizmetlere erişimini sağlayarak ve çocuk ihmal ve istimarını önlemek için insan ve çocuk haklarına ilişkin farkındalığı artırarak, ailelerin kapasite geliştirmesi üzerine yoğunlaşmıştır. Bu programın temel amacı aileleri ekonomik ve sosyal açıdan güçlendirmek ve bağımsız yapmaktır. SOS Kuzey Kıbrıs AGP ailelerin desteklenme ve seçiminde SHD ile iş birliği yapmaktadır. Şu anda, programda 28 aile ve 72 çocuk vardır.

5. HEDEF KİTLEDEKİ ÇOCUK HAKLARI İHLALİNİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Bu çalışmanın bir parçası olan telefon anketlerinin sonuçları ve derinlemesine yapılan görüşmeler ülkede çocuk haklarına ilişkin anlayış ve farkındalığın az olduğunu göstermiştir. Bu, çocuk haklarının ihlaline ilişkin birçok temel nedenin arasındadır.

Aşağıdaki tablo çocuk hakları ihlallerinin alanlarını özetlemektedir:

Kapsamlı alanlar	Temel çocuk haklarının ihlali	Çocukların karşılaştığı problem & risk tanımlamaları	Çocuk haklarının ihlal edilme nedenleri
-------------------------	--------------------------------------	---	--

<p>Ayrımcılık yapmama (Madde 2)</p>	<p>Etnik köken, vatandaşlık, suç kaydı, ekonomik düzey, sakatlık, bir ebeveynin ülkede olması, ailelerin vatandaşlık durumu gibi konularda yapılan ayrımcılık.</p>	<p>Aşağıdaki hususlara dayanan farklı ayrımcılık nedenleri vardır:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vatandaşlık / ikametgah durumu Çocuk KKTC vatandaşı değilse veya kaçak göçmen vatandaşıysa devlet tarafından sağlanan hiçbir sosyal yardımdan faydalanamaz. Bu, çocuk KKTC’de doğsa bile aynen geçerlidir. <p>KKTC’de 20 seneden fazladır vatandaşlığı olmayıp çalışma izniyle yaşayan göçmen çocukları örnekleri vardır. Bu çocuklar engelli olsa bile devletin sağladığı sosyal yardımdan faydalanamazlar.</p> 2. Etnik köken (Çingene, vb.) Çingene ailelerin çocukları kayıt olmamaya eğilimlidir. Kaydolsalar bile çocukların zorunlu eğitim ve sağlık hizmetleri gibi haklara erişimleri olduğunu garanti altına almak için denetlenmemektedirler. Birçok kişi tarafından ‘zor çocuklar’ olarak damgalanmakta ve okullarda ayrımcılığa maruz kalmaktadırlar. 3. Göçmen Türklerin çocukları ‘diğer çocukların ebeveynleri tarafından istenmeyenler’ olarak ayrımcılık görmektedir. Türk kökenli ailelerin çocukları derinlemesine yapılan görüşmelere göre daha az ilgi ve bakım görecekları ayrı sınıflara yerleştirilmektedir. 4. Engelli çocuklar toplum tarafından damgalanmakta ve görüşmelere göre genellikle evde tutulmaktadır. Bu nedenle düzenli olarak okula gitmemekte ve kendilerini inciten topluma entegre olmamaktadır. 	<p>İhlal nedenleri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Çocuk haklarına ilişkin az farkındalık - Çocuk hakları ve destek mekanizmalarına ilişkin bilinen az bilgiden dolayı çeşitli kapasitedeki devlet otoriteleri çocuk ve aile problemlerinin çözümüne müdahil olmaktan çekinmektedir. - Engel ve hastalıklar toplumda genelen tabu olarak görülmekte ve sır olarak saklanmaktadır. <p>Kuzey Kıbrıs belli grupların damgalanma riski altında olduğu küçük bir toplumdur. Herkesin herkesi tanıdığı küçük bir toplumda bir bireyi kötü bir şekilde damgalama düzgün bir iş bulmasını/ yaşam arkadaşını bulmasını/evlenmesini/ toplumdaki diğer ‘normal’ insanlar gibi ekonomik/politik/sosyal aktiviteler sürdürmesini engelleyebilir.</p>
-------------------------------------	--	--	--

		<p>5. Refakatsiz çocuklar Bu çocukların anne babası veya bakıcıları olmadığından dolayı haklarından (okul, sosyal yardım, sağlık hizmetleri) ve/veya hakları olan faydalardan yararlanamamaktadırlar. Bu çocuklar risk açısından en incinebilir guruptur.</p> <p>6. Alternatif bakım/ koruyucu bakıma alınan çocuklar Bu çocuklar genellikle toplum tarafından damgılanmaktadır. Uzmanlarla yapılan görüşmeler bunu ebeveyn bakımını kaybetmiş çocukların ayrımcılığa uğramalarındaki risk faktörlerinden biri olarak belirlemektedir.</p> <p>7. Suç işlemeye zorlanan çocuklar Bu çocuklar genellikle toplum tarafından damgılanmakta ve hayatları boyunca ayrımcılığa uğramaktadır.</p>	
Hayatta Kalma ve Gelişim (Madde 6, 7, 8, 23, 27, 28, 29)	Şiddet Sağlık İhmal Sömürü Eğitim	<p>Çocukların yetkili kişiler tarafından 'disiplin' amaçlı dövüldüğü rapor edilmiştir.</p> <p>İstismara uğrayan çocukların yetişkinleri istismara uğradıklarına ilişkin 'ikna etmesi' genellikle çok zordur.</p> <p>Ülkedeki alternatif bakım seçenekleri sınırlı kapasitededir. 'Doğru' bakım tesislerinin 'ihtiyacı olan herkese açık' olmaması bir risk faktörüdür. Bu, alternatif bakım ihtiyacı duyan çocukların bakım sağlayıcılarının kapasite eksikliğinden dolayı alternatif bakıma erişimemeleriyle birlikte çocuk haklarının ihlal edilmesiyle sonuçlanabilir.</p> <p>Benzer olarak, devlet tarafından sağlanan alternatif bakım sistemi altındaki 'tam etkin' izleme ve gözlem sisteminin eksikliği alternatif bakımdaki çocukların istismar/suistimal/sömürüye uğramasıyla sonuçlanabilir.</p>	<p>Çocuklara karşı kullanılan fiziksel şiddet genellikle disiplin ve neredeyse 'gerekli' olarak görülmektedir. Bazı görüşmeciler cinsel istismarın tabular nedeniyle raporlanmadığını bildirmektedir.</p> <p>Aile ihmali ve istismarının genellikle farkı nedenleri vardır:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ekonomik nedenler - Ebeveyn becerilerinin eksikliği - Bakıcı kapasitesinin eksikliği <p>Sivil toplum ve/veya yerel yönetimler tarafından sağlanabilecek gündüz çocuk bakımı yoktur veya az sayıdadır.</p>

		Derinlemesine yapılan görüşmeler kouyucu aile 'takibinin' koruyuculuk yapan ailelerin evi yerine göz ardı edilen risk alanları ve problemlere yol açabilecek SHD'de yürütüldüğünü göstermiştir.	
Koruma (Madde 5, 9, 19, 20 ve 37)	Psikolojik Fiziksel Mağdurların Kişisel Veri/Kimliği	'Uzmanlardan biri polis ve sağlık uzmanlarının çocuğun psikolojik sağlığını 'gerektiği gibi' korumadıklarını belirtmektedir. Global normlar gereğince şiddet mağduru çocukların sadece bir kez sorgulanması gerekmesine rağmen Kuzey Kıbrıs'taki durum böyle değildir. Çocuklar mahkemelerde polis ve sağlık uzmanları tarafından defalarca sorgulanıp kontrolden geçmektedir (gerekliyse muayene olmak). Davalardaki mağdur çocukların kimlikleri gizli olmasına rağmen mağdurların gizliliğini ihlal eden detay ve bilgiler medyaya sızmaktadır. Çocuk suçluların suçları birçok ülkede gizlenmesine ve/veya silinmesine rağmen bu durum Kuzey Kıbrıs'ta uygulanmamaktadır.	Genel olarak bireyleri koruyan Veri Koruma Yasası yoktur. Devlet dairelerindeki çocuk bazlı politika ve uygulama eksiklikleri birçok problemin temel nedenidir.
Katılım (Madde 12, 18, 23)	Karar alma sürecine katılım	Kuzey Kıbrıs'ta en çok ihlal edilen çocuk hakkı hayatlarını etkileyen kararlara çocukların katılmamasıdır. Görüşmelerin yapıldığı uzmanlara göre, 'çocuğun menfaat ve refahı' üzerine kurulu koruyucu bakım hizmetinin bile çocuğun konu hakkında söz söyleme hakkını ihlal ettiğini söylemektedir. Uzmanlardan biri 'çocuğa danışmanlık yapmanın gereksiz bir adım' olarak görüldüğünü söylemektedir.	Bunun nedeni çocukların 'birey' olarak görülmesi yerine 'ailelerinin yaptığı bir proje' olarak görülmesidir. Yerel kültür çocukların 'bağımsız bireyler' olmasına izin vermemektedir.

6. YÜKÜMLÜLÜK SAHİPLERİNİN SORUMLULUKLARI VE TEMEL STRATEJİLERİ

Çocuklara yönelik alternatif bakım sağlamanın ana sorumluluğu SHD Başkanı'nın (Fasıl 352) altındadır. SHD Başkanı 'çocuğun menfaatlerini' koruyacak herşeyi sürdürmekle yükümlüdür. Bu, gerekliyse çocuğu biyolojik ebeveynlerinden alıp alternatif bakıma yerleştirmeyi, ebeveynlere ekonomik destek sağlama, özel kurumlara alternatif bakım hizmetleri için ödeme yapma ve acil bakım sağlamayı içermektedir. SHD Başkanı risk altındaki çocuk hakkında son kararları vermek ve çocuğun 'doğru' alternatif bakıma yerleştirilmesiyle sorumludur. SHD Başkanı tarafından yapılan olası girişimler alternatif bakım seçeneklerinin kapasite ve çeşitlilik eksikliklerin dolayı kısıtlanmıştır. Ülkedeki alternatif bakım kapasitesi ve mevcudiyet sınırlandırmalarının kapsamı içerisinde SHD Başkanı çocuk için en iyi kararı almaktadır.

Yükümlülük sahibi/ paydaş	Hedef kitledeki çocukların korunmasına ilişkin temel sorumluluklar	Kapasite Analizi		
		Motivasyon/istek	Yetkili	Kaynaklar
Birinci bakıcı, örneğin; ebeveynler	Koruma, beslenme, eğitim ve sağlıklı gelişim koşulları gibi temel hakları sağlama.	Çocuğu korumak ve çocuğa bakmak ailenin temel yükümlülüğü olsa da bazı ebeveynler bunu daha az yapabilmektedir.	Evet	Bazılarının ebeveynlik becerileri yokken bazılarının ise ekonomik durumu yoktur. Bazı aileler alkol veya madde bağımlılığı yüzünden aciz durumdayken, bazı aileler cezaevinde veya başka bir ülke veya şehirdedir.
Toplum, örneğin; köy lideri	Muhtar veya belediyeler toplum üyelerinden gelen talep üzerine çocuklara karşı uygulanan aile içi şiddete müdahil olabilirler. Aile içi şiddet veya ihmal durumlarında muhtarların müdahil olması muhtar yetkilerinden biri değildir.	Aile meselelerine dahil olma kısıtlamaları: Muhtar ve belediye çalışanlarıyla yapılan derinlemesine görüşmelerde muhtar ve belediye çalışanları aile meselerine karışma yetiklerinin olmadıklarını ve karışmak istemediklerini belirtmiştir. 'Aile içinde kalması gereken şeyler' hakkında toplumun takındığı genel tutum muhtarların tutumlarında da yansıtılmıştır.	Hiçbir yetkili yetkili kılınmadıkça veya ilişkin yetkililer tarafından takip etmeleri istenmedikçe müdahil olmamaktadır.	Çocuk haklarına ilişkin az anlayış veya farkındalık

Özel sektör, örneğin; işletmeler	<p>Alternatif bakım seçenekleri sağlama</p> <p>Alternatif çocuk bırakma merkezleri</p> <p>Alternatif bakım seçeneklerine yönelik sponsorluklar</p>	<p>Geçmiş örnekler veya mevcut projeler vardır.</p> <p>Daha fazla kabullenilmek için farkındalık uyandırmaya daha çok ihtiyaç vardır.</p>	-	<p>Özel alternatif bakım işletme modeli daha çekici yapılırsa, işletmeler bunu daha fazla yapabilir.</p> <p>Çok az sayıda işletme sponsorluk girişiminde bulunmaktadır.</p>
Sivil toplum	<p>Alternatif bakım seçenekleri sağlama</p> <p>Alternatif çocuk bırakma merkezleri</p> <p>Eğitim/farkındalık uyandırma/lobicilik</p>	<p>Sosyal Riskleri Önleme Vakfı ve Özgür Okul (birkaç aktivist tarafından yönetilmektedir) gibi hedef kitle üzerinde çalışan ve istekli olan STÖ ve aktivistler vardır.</p> <p>Bu kişi ve kuruluşlar, çocukların vaktini sokaklarda geçirmeyeceği, kendilerini güvende hissedip yemek yiyebilecekleri alan sağlamaya eğilimlidir. Bu merkezler gönüllüler tarafından yönetilmekte ve Lefkoşa'daki çocuklara hizmet vermektedir.</p>	Evet	<p>Sınırlı kaynak, kapasite</p> <p>Bu seçenekler devlet tarafından alternatif seçenekler olarak tanınmadığı veya Fası 352 altında SHD tarafından kontrol edilen çocuk bırakma mekanizmasının bir parçası olmadığından dolayı devlet tarafından kapatılma riski taşımaktadır.</p>
Kamu yönetimi, e.g. öğretmenler, sağlık çalışanları	<p>Koruma</p> <p>Alternatif bakım sağlama</p> <p>Eğitim</p> <p>Girişim, vb.</p>	<p>Aile meselerine müdahil olmaya ilişkin sınırlı isteklilik vardır.</p> <p>Çocuk haklarına ilişkin farkındalık azdır.</p> <p>Eğitime yüksek derecede ihtiyaç vardır.</p>	<p>Sağlık çalışanları ve polis sosyal hizmetlerde çocuklara karşı uygulanan şiddeti raporlamakla yükümlüdür. Bu süreçte derinlemesine yapılan görüşmeler esnasında 'raporlanmayan' durumlar olmasından dolayı bazı problemler vardır.</p>	Az farkındalık

<p>Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı</p> <p>Sosyal Hizmet Departmanı</p> <p>Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı altında hizmet vermektedir.</p>	<p>Mevzuat</p> <p>Koruma</p> <p>Eğitim</p> <p>Sağlık</p> <p>Strateji</p> <p>Aksiyon Planı</p> <p>Takip</p> <p>Denetleme</p> <p>Farkındalık Uyandırma</p>	<p>SHD çocuklara ilişkin tüm meselelerde yetki sahibi olmasına rağmen, mali ve insan kaynaklarının sınırlı olmasından dolayı yükümlülüklerinin tamamını sonuna kadar sürdürememektedir.</p> <p>Mevcut mevzuat, mevcut ihtiyaç ve durum içeriğini yansıtarak genişletilmelidir.</p> <p>Koruma sistemi ve 'çocukların menfaatini' koruma sınırlı kaynaklar ve alternatif seçeneklerinin eksikliğinden dolayı optimal seviyede yürütülmemektedir.</p> <p>Sınırlı kaynaklardan dolayı alternatif bakımdaki çocukların izleme ve takibi tamamıyla yapılamamaktadır.</p> <p>Sosyal Hizmet Merkezleri (Sosyal Hizmet Departmanına bağlı) polis, sağlık çalışanları ve din adamlarına çocuk haklarına yönelik farkındalığını artırmak ve alternatif bakım ihtiyacını önlemek için ebeveynlerin ebeveyn kapasitelerini geliştirmeye yönelik eğitimler vermiştir.</p> <p>Çocuk koruma sistemini güçlendirmeye yönelik ulusal aksiyon planı ve temel strateji eksikliği vardır.</p>	<p>Sosyal Hizmetler Dairesi</p> <p>çocuklara ilişkin meselelerde temel yetki sahibidir</p>	<p>Sınırlı kaynaklar</p> <p>Öncelik azlığı</p>
<p>Uluslararası topluluk, örneğin; BM ajansı, uluslararası devlet kalkınma kuruluşları,</p>	<p>İlişkin projelerin fonlanması</p>	<p>Kuzey Kıbrıs'ın bölünmesi ve politik nedenlerden ötürü tanınmamasından dolayı birçok uluslararası kurum direkt olarak müdahil olmak için yetki</p>	<p>Topluluk müktesebatı adanın bölünmesinden dolayı Kuzey tarafında askıya alınmıştır.</p>	<p>KKTC'ye bu kurumlar tarafından oldukça sınırlı sayıda ulusal kaynak sağlanmaktadır. Fon alma süreci</p>

Uluslararası kurumsal donörler		eksikliği yaşamakta veya istekli olmamaktadır.		güvencesiz gurupların sürece katılımını zor kılan rekabetçi bir süreçtir.
--------------------------------	--	--	--	---

Alternatif bakım seçeneklerinin çoğu (koruyucu bakım dışında) Lefkoşa ve Girne’de merkezleştirilmiştir. Belediye tesislerinin sağladığı günlük bakım gibi diğer seçenekler bu iki şehrin dışında olmakla birlikte tüm gün bakım alternatifi değildir.

Alternatif bakım sistemini eşgüdümlü olarak geliştirmeye ilişkin strateji eksikliği vardır.

Alternatif bakım çeşitliliği sağlama (değerlendirme, bakım, sonraki bakım, takip desteği, denetleme, bakıcılara yönelik mesleki eğitim) 52 – 135 arası Maddeler

Yerel yönetim iki sene önce Cumhurbaşkanlığının himayesi altında ülkede Çocuk Denetim Merkezi oluşturma ihtimali üzerine çalışma yaparak bir koordinasyon komitesi oluşturmuştur. Bu komite devlet yetkilileri, polis, meclis üyeleri ve sağlık çalışanları gibi farklı paydaşlardan oluşmakta ve planlama aşamadındadır.

Derinlemesine yapılan görüşmelerde alternatif bakım seçeneklerinin koruyucu bakımı toplumda daha dikkat çekici yaparak genişletilebileceği raporlanmıştır. Bu, Hİ kampanyaları, mali teşvikler ve gerekli destek mekanizmalarının provizyonuyla desteklenebilmektedir. Bu seçenek SHD tarafından kullanılan stratejilerin içerisinde ve alternatif bakım seçeneklerini daha fazla genişletmek için kullanılabilir.

Acil durumlarda doğru bakımı sağlama (ayrılığı önleme, doğru bakım ayarlamaları, izleme ve aileyi yendiden birleştirme) 152 – 156 arası

SHD temsilcileriyle yapılan görüşmeler ülkede en acil ihtiyacın **acil durumlarda doğru bakımı sağlama** olduğunu göstermektedir. Geçiş merkezi olan Lefkoşa Çocuk Merkezi, bakıcıların mevcudiyetine bağlı olarak 30 çocukluk kapasiteye sahiptir.

SHD suç işlemeye zorlanan çocuklara yönelik Rehabilitasyon Merkezi açmayı planlamaktadır. Söylentilere göre bütçe ve politika tartışmaları gerçekleştirilmektedir.

7. DEVLET YÜKÜMLÜLERİ VE STÖ'LERİN ARASINDAKİ ÇOCUK BAKIMI VE KORUMASINA İLİŞKİN İŞ BİRLİĞİ GİRİŞİMLERİ

Farklı paydaşlar tarafından devlet dışı olan girişimler olmasına rağmen bu girişimler proje bazlı veya tek seferliktir. Lefkoşa içinde veya kırsal bölgelerde toplum girişimleri vardır. Bu girişimler genellikle gönüllü bazlı veya zaman bazlı olup sınırlı sponsorluklarla yapılan iş birlikleridir.

Bazı belediyeler ebeveynlik kapasitesini geliştirmeye ilişkin aktiviteler başlatmış ve kapasiteleri içinde toplumun ihtiyaçlarına katkıda bulunmak için kadınlara yönelik çocuk bırakma merkezleri oluşturulmuştur.

Akdoğan, Dip Karpaz ve Tatlısu Belediyeleri aile güçlendirmeye yönelik bazı eğitimler verdiklerini belirtmiştir. Benzer olarak Yeni Erenköy, Mehmetçik, İskele ve Büyükkonuk Belediyeleri bu eğitimlere en kısa zamanda başlayacaklarını bildirmiştir. Belediyelerin sağladığı duyuru ve/veya sosyal hizmetlerin yayınlanma eksikliği yararlanıcıların sayısını sınırlandırmaktadır. Bu bağlamdaki belediyeleri hizmetleri, süregelen çabalar yerine tek seferlik girişim olarak kalmaktadır.

8. SON YORUMLAR VE ÖNERİLER

Desteğe daha çok ihtiyaç duyan aile, çocuk ve topluluklar genellikle ekonomik, sosyal ve yukarıda bahsedilen diğer nedenlerden dolayı toplumdan dışlanan kişilerdir.

Aşağıda belirtilen çocuk gurupları daha büyük bir risk taşımakta ve daha fazla desteğe ihtiyaç duymaktadır:

- KKTC'ye turist veya öğrenci vizesiyle giren ve yasal yollarla çalışmayan göçmen çocukları. Bu gurup genellikle Lefkoşa, Mağusa ve Girne'nin şehir merkezlerinde, kentsel alanlarda yaşamaktadır.
- Sezonluk işçi çocukları. Bu gurup çoğunlukla Güzelyurt ve Mağusa'dadır.
- KKTC'de yaşayan çingene çocukları. Bu popülasyonun büyük bir yüzdesi Mağusa, Güzelyurt ve Akdoğan'dadır.
- 1980'li yıllarda KKTC'ye gelen göçmen çocukları. Bu gurup ülke içerisine dağılmış olsa da daha fazla risk oluşturan guruplar Girne merkez ve kırsal bölgelerde görülmüştür. İkinci jenerasyon göçmeni olarak tanımlanan bu çocukların yerel popülasyona entegrasyonu zor olmuştur. Hissettikleri 'kalabalığa' karışma baskısı diğer şehirlerde yaşayan göçmen çocuklarına göre daha fazladır. Bu nedenle suç işlemeye veya aitlik hissetmeleri için çete üyesi olmaya zorlanmaktadırlar.
- KKTC çapındaki parçalanmış ailelerin çocukları
- KKTC çapındaki engelli ailelerin çocukları
- KKTC çapındaki engelli çocuklar
- KKTC çapındaki mülteci çocukları
- Sokak çocukları genellikle Lefkoşa ve Mağusa'da yaşamaktadır. Başka yerde yaşayan çocuklar bu şehirlere çalışmaları/dilenmeleri için götürülmektedir.
- Aileleri menşei ülkelerine dönen çocuklar KKTC'deki arkadaşlarının veya akrabalarının yanında, genellikle şehirde kalmaktadır.
- Suç işleyip cezaevine giren çocuklar- KKTC çapında risk gurubuna düşük ve yüksek sosyo-ekonomik sınıfların her ikisi de risk gurubuna girmektedir. Sosyo-ekonomik durumu yüksek olan sınıflardaki çocuklar toplum içerisinde yeni bir yer bulabilmekte veya yeni bir hayata başlamak için farklı bir ülkeye göç ederken sosyo-ekonomik sınıfı düşük olan çocuklar yaşamları boyunca damgalanmakta ve daha önce işlediği suçtan daha büyük bir suç işleyerek yeniden suçlu olma riski taşıyabilmektedir.
- Sosyo-ekonomik durumu düşük olan ailelerin çocukları

Ülkede çocuk bakımı ve koruma sisteminin geliştirilmesine ilişkin temel öncelikler nelerdir?

En acil olan öncelik çocukların korunmasına ilişkin kapsamlı bir Ulusal Aksiyon Planı'nın hazırlanmasıdır. Bu plan tüm paydaşları bir araya getirmeli ve aralarında iletişim ve koordinasyon başlatmalıdır.

Mevcut durumda ihtiyaç duyulanı bulmak için daha fazla istatistiksel veri ve araştırmaya ihtiyaç vardır. Risk altındakilerin kesin sayılarını ve her risk gurubundaki ihtiyaçları belgeleme öncelik olmalıdır. Bu çalışma Ulusal Aksiyon Planı çalışmasına yönelik esas oluşturabilir.

Ulusal Akisyon Planı'nın bir parçası olarak 24 saatlik acil yardım hattına ihtiyaç vardır. Bu acil yardım hattı 'çocuk yardım mekanizması'na yönelik alarm görevi görecektir. Bu hat günün 24 saati işlevsel olmalı ve farkındalık yaratan kampanyalarla desteklenmelidir. Bu sorunun önemi toplum içerisinde çocuklara uygulanan şiddete karşı 'faaliyete geçerek ve müdahil olarak' anlaşılabilir.

Ülke çapında çok amaçlı toplum merkezlerine ihtiyaç vardır. Bu merkezler doğum kontrol, ebeveynlik becerileri ve günlük çocuk bakımı gibi çeşitli konularda kadınlara eğitim sağlayacak ve böylelikle kadınların çalışma olanaklarını artıracaktır. Toplum merkezleri çocuk ve genç bireylere yönelik olarak sosyal aktivite yapabilecekleri bir yer olacak ve bu şekilde çocuk ve genç bireylerin suça karşı eğilimlerini azaltacaktır. Kadın ve genç bireyler bu şekilde alternatif çalışma seçeneklerine sahip olacaktır.

Ebeveynlik kapasitesi oluşturma çalışmaları çocuğun sağlıklı bir aile ortamında gelişebilmesi için anne baba olmadan önce ve sonra geliştirilmelidir.

Farkındalık uyandıran kampanyalar farklı alanlarda çocuk dostu bir ortam sağlamak için medya çalışanları, avukatlar, yargıçlar, öğretmen, polis, sağlık çalışanları, doktor ve alanındaki uzmanlar için geliştirilmelidir.

Hedef kitlemizdeki çocukların şefkatli bir aile ortamında büyüebilmeleri için ülke çapında gereken ek hizmetler ve girişim türleri nelerdir?

Girişim türleri v ek hizmetler (örneğin; mevzuat, iş birliği, yapı ve denetim sistemlerinin oluşumu, kayak dağıtımı, direkt girişim hizmetleri, vb.)	Hizmetlere yönelik sorumluluk alan yükümlülük sahipleri	Hizmetlere en ihtiyaç duyulan ve bu hizmetlere daha fazla ihtiyaç duyan çocuk, genç birey ve ailelerin bulunduğu bölgeler (örneğin; şehir, belediye)
Çocuklara yönelik yeni mevzuata ihtiyaç vardır	Devlet yetkilileri	Ülke çapında
Tüm paydaşlar arasında iş birliğine ihtiyaç vardır	Devlet, özel, sivil toplum, kamu yönetimi	Ülke çapında
Çocuklara yönelik Ulusal Akisyon Planı	Devlet, özel, sivil toplum, kamu yönetimi	Ülke çapında
Çocuklara yönelik alternatif bakım tesislerinin kurulması	Özel ve/veya devlet	Lefkoşa veya başka bir yerde
Toplum içerisinde ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesi	Devlet, özel, sivil toplum	Ülke çapında
Ülke çapında çok amaçlı toplum merkezlerinin kurulması	Devlet ve/veya sivil toplum; özel sponsorluklar	Ülke çapında

Ülkenin Temel İhtiyaçları:

1. Ulusal aile ve sosyal riskleri azaltma stratejisi:

Ülkede sosyal strateji eksikliğinde dolayı SHD, STÖ ve belirli donörlerin yaptığı girişimler strateji şemsiyesi altında yeterince eş güdümlü değildir. Girişimleri daha etkili yapmak ve çıkmaza girmeden önce riskleri azaltmak ve önlemek için kaynakların etkin kullanımını sağlayacak bir stratejiye ihtiyaç vardır.

2. SHD yapısını ülke ihtiyaçlarına uyarılama:

Risk azaltma stratejisinin amacını karşılamak için SHD yapısı yeniden incelenmelidir. SHD hizmetlerinin ihtiyaçlı aileleri güçlendirmek ve ebeveynlik kapasitelerini geliştirmek için yeterli derece mali kaynağı yoktur. Çocuğun biyolojik ailesinden ayrıldıktan sonra uzun bir süre alternatif bakımda kalmasına neden olan denetim ve değerlendirme sistemi eksikliği vardır. Denetleme sisteminin olmaması çocuğun koruyucu bakım gibi yerleştirildiği alternatif bakımda şiddete maruz kalmasına neden olabilir ve bu problemin zamanında çözülmesini zorlaştırabilir.

3. Kullanıma hazır bir Devlet İstatistik Enstitüsü oluşturmak,

Devlet içerisinde istatistiksel birim eksikliği vardır. Ülke çapında toplumun anlamlı istatistiklere ulaşmasını sağlayan sadece birkaç özel şirket vardır. Bu, etkin stratejileri tasarlamak üzere ülke çapındaki sosyal problemlere vakıf olmak açısından oldukça önemlidir.

4. Çocuk bakımına ilişkin (tüm çocuklara çocuk dostu bir ortam sağlama) yasa değişikliği (ve AB'ye uyumlaştırma),

Kıbrıs'ın Kuzey'inde güncel olmayan mevzuatları AB'ye uyum sağlamak için değiştirme eğilimi vardır fakar süreç politik tepkiler veya yönetimdeki sık değişimlerden dolayı referandumlarla bölünmekte veya parlamentoda kalmaktadır.

5. Yasal boşanma sürecine başlamadan önce gerekli çift terapileri:

Aile mahkemelerinin sağladığı mevcut istatistiklere göre boşanma oranları her yıl artış göstermektedir. Fakat bu eğilimin arkasındaki nedenleri analiz eden güvenilir bir çalışma yoktur. Bu çalışmada, yüksek boşanma oranları çocukların ebeveyn bakımını kaybetmelerine neden olan temel sebep olarak gösterilmiştir. Bazı ülkelerde mahkeme son kararını vermeden önce en az altı ay boyunca çift terapistine gitmek boşanma sürecinin bir parçasıdır. Bu gibi bir düzenleme, çiftlerin boşanmasını zorlaştırmakta ve genellikle çocuğun menfaatine olan ailenin yeniden birleşmesini sağlamaktadır.

6. Ülke çapında yerel Aile Merkezleri oluşturma:

Adanın Kuzey kısmında ebeveynlik kapasitesi güçlendirme desteği sağlayan aile merkezlerinin eksikliği vardır. Aile merkezlerinin olması aileleri terapötik, eğitim ve destek hizmetleriyle güçlendirerek çocuğun herhangi bir şekilde suistimal veya ihmal edilmesini önleme ve bu gibi bir olaya karışmaması açısından büyük katkı sağlamaktadır.

7. Okul öncesindeki çocuklar için günlük bakım hizmetlerini geliştirme:

KKTC'de ücretsiz günlük bakım merkezleri ve/veya anaokulu eksikliği vardır. Bu merkezlerin çoğu yüksek ücretlere sahip özel merkezlerdir. Sonuç olarak, çocuğun bakımını bir ebeveyn üstlenmekte ve bu da ailenin tek bir maaşa bağlı olmasına ve bazen ailenin dağılmasına yol açan sosyo-ekonomik problemlere neden olmaktadır. Ülkedeki günlük bakım hizmetlerini düşük bir fiyat veya ücretsiz olarak artırmak aile ve çocukların yaşam kalitelerini artırmalarına katkıda bulunacaktır.

8. Yerel ve bölgesel Aile Güçlendirme Programlarını SHD, belediye ve köy liderleriyle iş birliği yaparak geliştirme:

Aile güçlendirme hizmetleri ailelere SOS Çocuk Köyü Kuzey Kıbrıs tarafından Lefkoşa'da sağlanmaktadır. SHD bu hizmetleri sağlamak için sınırlı kapasiteye sahip ve bu nedenle de SOS Kuzey Kıbrıs'la 2005'te protokol imzalayıp SOS Kuzey Kıbrıs'la yakın işbirliği ve koordinasyon içerisinde. Bu bağlamda aile güçlendirme programları risk altındaki çocuklara daha fazla hizmet sağlamak amacıyla ülke çapında ve özellikle riskli alanlarda SHD, yerel merciler ve diğer paydaşların katkılarıyla artırılmalıdır.

9. Çocuklarının farklı gelişim problemleri ve ihtiyaçlı aileler için destek mekanizmalarını geliştirme:

Çocukların özel gelişimine ilişkin profesyonel destek eksikliği vardır. Gelişim problemi olan çocuklar ne ailelerinden ne de öğretmenlerinden gereken özeni görmemektedir. Bu alanda ücretsiz özel eğitim merkezleri ve danışmanlık gibi farklı destek mekanizmaları olmalıdır. Örneğin; bir çocukta bu gibi bir gelişim problem saptandığı zaman ebeveynler derhal alanındaki bir uzmana yönlendirilmeli ve bu danışmanlığı kabul edip etmemek ailenin tercih edebileceği birşey olmamalıdır. Çocuğun gelişim hakkı göz önünde bulundurulduğunda **ücretsiz özel eğitim merkezlerinin kalitesini artırmak** önemli bir rol oynamaktadır.

10. Ebeveyn bakımı olmayan çocuklar için alternatif aile türleri geliştirme:

"Her çocuk ve genç birey kendi potansiyelini ilerletecek destekleyici, korumacı ve şefkatli bir ortamda büyümelidir. Yetersiz veya ebeveyn bakımı olmayan çocuklar bu gibi korumacı bir çevreden mahrum bırakılma riskini taşımaktadır." (BM, Alternatif Bakım İlkeleri, 2010)

Herhangi bir çocuk ihmal veya suistimal riski taşıyorsa, çocukları haklarını koruyarak güvence altında tutmak STÖ, toplum ve devletteki yetkili makamların görevidir. KKTC'de biyolojik ailesi tarafından ihmal veya suistimal edilen çocukların alternatif olarak yerleştirilebilecekleri sadece birkaç yer vardır. Mevcut seçenekler maksimum 25 çocuk kapasitesi olan bir kurum, SOS Aile Merkezli Bakım ve denetleme ve değerlendirme açısından geliştirilmesi gereken Koruyucu Bakımdır.

11. Alternatif bakım sistemindeki bakıcılar için Kapasite Geliştirme ve Denetleme ve Değerlendirme sistemleri:

Tüm gelişmiş toplumlarda bakıcıların görevi giderek önemli görülmektedir. Bakıcı sadece temel bakımı sağlamakla kalmayıp çocuğun sağlıklı gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Çocuklar her toplumda çok önemlidir çünkü onlar geleceğe ışık tutmaktadır. Güvenilir ve iyi gelişmiş bir sistem içerisinde yaşamak istiyorsak, toplumdaki tüm çocukların sağlıklı gelişmesi için özen göstermeliyiz.

SOS Çocuk Köyü'nün Katkıları:

- Derinlemesine yapılan bir araştırmaya dayanarak risk azaltma stratejisi geliştirmek için Sosyal Güvenlik ve Çalışma Bakanlığı'nı destekleme
- SOS Çocuk Köyü, Gençlik Merkezi / YBY, Anaokulu, AGP aracılığıyla direkt hizmetler sağlama
- 14 yaşından büyük ve risk altındaki çocuklara aile merkezli bakım sağlama
- Ebeveyn bakımını kaybetme riski taşıyan çocuklara daha fazla ulaşabilmek için kapasite artırma
- Koruyucu bakım sistemini geliştirerek ebeveyn bakımını kaybetmiş çocuklara yönelik aile merkezli bakım seçeneklerini çeşitlendirme
- Toplum içerisinde çocuk haklarına ilişkin saygı ve farkındalığı geliştirme
- Risk altındaki çocuklara sürdürülebilir hizmetler sağlamak için etkin, yapılandırılmış ve hedefe yönelik bağış toplama sistemleri oluşturma
- Özel sektörün sosyal sorumluluğunu artırmak için farkındalık uyandıran aktiviteler geliştirme
- Olanak sağlayan yasal ortam oluşturmak için ilişkin sosyal politikalara katkıda bulunma
- Daha fazla kaynak kullanabilmek için devlet, üniversite, diğer STÖ, donör ve toplumla stratejik bağları geliştirme
- Çocuk koruma ve çocuk terkinin önleme alanlarındaki en iyi uygulamaları sunma
- Ücretsiz günlük bakım merkezleri sağlamak için devleti destekleme
 - Özet olarak SOS'un Kuzey Kıbrıs'ta yaptığı katkıları artan sosyal yardıma yönelik çocuk ve genç bakım, aile güçlendirme, koruyucu bakım ve okul öncesinde savunucu ve lider olarak programa dayalı girişimleri artırmaktadır.

Diğer Paydaşların Katkıları:

- **Merkezi Hükümet**

- Sosyal Güvenlik ve Çalışma Bakanlığı (Sosyal Hizmetler Dairesi, Çocuk ve Gençlik Merkezi)
 - Ülkedeki sosyal riskleri değerlendirme ve strateji geliştirme
 - Risk azaltma stratejisine dayanarak daha etkin ve etkili sosyal hizmetlere yönelik altyapı geliştirme
 - İhtiyaç analizine dayanarak sosyal politikaların revizyon ve düzenlenmesini destekleme ve etkin olarak yer alma
 - Ülke çapında mevcut koruyucu ailelerin kapasite gelişimi, yeni koruyucu ailelerin alım ve eğitimi ve denetim ve denetleme sisteminin oluşumunu içeren koruyucu bakım sistemi uygulama programını uygulama
 - Aile tipi bakım seçenekleri ve risk altındaki çocuklara yönelik denetleme ve rehabilitasyon merkezleri geliştirme
- Sağlık Bakanlığı
 - Susitimal veya ihmal riski taşıyan çocuklara yönelik denetleme ve değerlendirme departmanı geliştirme
 - Biyolojik ailelere yönelik destek mekanizmalarını koordine edip risk altındaki çocukları belirlemek için SHD ile ortak olma
- Eğitim Bakanlığı
 - Eğitim sisteminin kalitesini geliştirmek için strateji geliştirme
 - Eğitim hizmetlerinin kalitesini artırmak için denetleme ve değerlendirme sistemi oluşturma
 - Profesyonellerin düzenli kapasite geliştirmelerini destekleme
 - Eğitim kurumlarını harekete geçirerek ülke çapında çocuk haklarına ilişkin farkındalık uyandırmayı destekleme
- **Yerel yönetimler (belediyeler)**
 - Aile güçlendirme hizmetlerine İK katkısı
 - Çocuk ve genç refahı alanlarında sosyal sorumluluk projelerini destekleme
 - Çocuk haklarına ilişkin farkındalık uyandırmayı destekleme
- **STÖ'ler**
 - Kıbrıs Türk İnsan Hakları Vakfı
 - Çocuk haklarını da içeren temel insan haklarına yönelik yasal mevzuatı destekleme
 - Çocuk haklarına ilişkin farkındalık uyandırma
 - Mülteci Hakları Derneği
 - Mülteci çocuklarının haklarını artırma
 - Mülteci çocuklarının ihmal ve suistimale uğramasını önleme
 - Çocuk haklarına ilişkin farkındalık uyandırma
 - Sosyal Riskleri Önleme Vakfı
 - Risk altındaki aileleri kısa dönem bakım sağlama
 - Çocuk haklarına ilişkin farkındalık uyandırma
- **Diğer:**
 - Özel sektör
 - Çocuk ve genç refahına ilişkin sosyal sorumluluk projelerini finanse etme
 - Ebeveyn bakımını kaybetmiş ve ebeveyn bakımını kaybetme riski taşıyan çocuklara yönelik kaynak yönlendirme
 - Üniversiteler
 - Bilirkişi ve yöntem bilgisi paylaşarak temel eş çalışanların kapasitesini geliştirme
 - Çocuk ve genç refahına ilişkin sosyal sorumluluk projelerini destekleme
 - Uluslararası Kurumlar
 - Çocuk haklarının korunması ve politik durumlar ön planda tutulmadan sosyal hizmetlerin gelişimine ilişkin yeni yasal çerçeve oluşturmak için stratejik ortaklık sağlama
 - Medya

- Çocuk hakları ve politika çalışmasına ilişkin toplumda farkındalık uyandırma.